ҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 133 (11119) | 1966 оной июниин 5, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

ҺУНГАГШАД Г. И. ВОРОНОВТОЙ УУЛЗАБА

НОВОСИБИРСК, июниин 3. (ТАСС). СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутатда кандидат, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Геннадий Иванович Вороновтой, Новосибирскиин Октябрьска округой һунгагшад мүнөөдэр оперо, баледэй академическэ театр соо уулзаба.

Суглараргшадай зүгһөө халуунаар угтагдан, Г. И. Воронов үгэ хэлээ.

ҺУНГАГШАД Ф. Д. КУЛАКОВТОЙ УУЛЗАБА

СТАВРОПОЛЬ, июниин 3. (ТАСС-ай корр.) Ставропольско һунгуулиин округой ажалшадай түлөөлэгшэд СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутатда кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Ф. Д. Кулаковтой мүнөөдэр уулзаба.

Ф. Д. Кулаков үгэ хэлээ. Сугларагшад тэрэнние халуунаар угтаһан байна.

АЖАЛШАДАЙ ЗУНАЙ АМАРАЛТА

«Ажаллаад амархада жаргал» элсэдэг. Энэ жаргалаа совет хүн бүхэн эдлэхэ аргатай, өдлэнэшье. Жэл бүхэндэ республикымнай олон түмэн ажалшад курорт, санаториинуудта, амаралтын байшангуудта амарна. Гансахан профсоюзай путевкоор манай республика дотор 20-оод мянган хүн мүнөө зундаа амарха жэшээтэй.

Тэрэшэлэн Тельманай нэрэмжэтэ колхозой, Гааргын, Аллын, Хүдэгоорэй, Туранай болон бусад амаралтын байшангуудта хэды олон хүнүүд амарха, аргалуулхань гээшэб! Мүн бэшэшье аймаг бүхэндэ амаралтын, эмнэлгын газарнууд, аршаанууд бии.

Совет гүрэмнай арад зонойнгоо түүр энхын түлөө оролдожо, амаралта болон аргаламжада айхабтар ехэ мүнгэ зөөри һомолон гаргашална. Энэ шэнэ табан жэл соо бури ехэ зөөри гаргашалагдахаар түсэблэгдэнэ. Гансахан манай республика дотор санаторно-курортно эмнэлгэдэ, туризмын аяншалгануудта миллион тухай түхэриг мүнөө жэлдэ һомологдонхой. Энэ талаар бусадшье хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулгануудта ехэ мүнгэ зөөри гаргашалхаар хараалагдана. Жэшээнь, локомотив-вагон заһабарилгын заводто предприятиин фондын мүнгөөр санаториинуудта болон амаралтын байшангуудта хүдэлмэришэдэй ошожо амархын тулада 200-аад путевконууд абтанхай.

Зунай сагта туризмын аяншалгануудые хэжэ ябахада эгээл таатай зохид. Энэ талаар угаа һонирхолтой хараа түсэбүүд табигданхай. Үдэрэй, һарын болзоотой туризмын аяншалгануудта хэдэ мянган хүдэлмэришэд, албахаагшад хабаадалсаха болоно. Эдэнние угтажа абаха, үдэшэлгэ ябуулха байранууд бэлдэгдэнхэй. 25 пунктнууд аяншадта хэрэгсэлнүүдые бэлдэжэ үгэхэ жэшээтэй. Загаһашадай болон ангуушадай 40-өөд гэр бэлдэгдэнхэй. Аяншадай амарха, айрлаха хэдэн баазанууд мэнэ баригдаад ашаглалгада үгтэхэ байна.

Эршэмтэй һайнаар хүдэлхэ, түүр энхэ, солбон шударгы ябахаа гээ һаа, эрхимээр амара, байгаалиин хамаг һайн һайханиие ашагла гэжэ эмнэгшэд дэмы заадаггүй. Имагтал амаралтада гараһан хойноо бэшэ, харин зунай үдэр бүхэндэ алгадгүй, бэеэ хатуужуулха, амаруулха хэрэгтэй. Ажалаа дүүргэхэтэйгээ адли гэртээ шэбээлжэ байнгүй, харин сэсэрлиг соо, нуур мүрэнэй эрьедэ, спортивна талмай дээрэ сагаа үнгэргэхын хойноһоо оролдоошод аргагүй зүб юумэ хэнэд. Заримануул воскресени бүхэндэ ой тайгада худар, уһа мүрэнэй эрьедэ ошожо амардагынь ехэ һайшаалтай.

Амаралга гээшэ айхабтар шухала хэрэг мүн. Тиимэһээ тэрэниие эмхидхэлгэдэ жэжэ божо юумэн гэжэ байха ёһогүй.

Гэбэшье зунай амаралтые эмхидхэлгэдэ жэлһээ жэлдэ ехэ дутагдалнууд үзэгдэнэ. Илангаяа аймагай, колхоз болон совхозуудай түбэй олохон тосхонуудта ажалшадай амаралта һайнаар эмхидхэхэ тушаа ямаршье анхарал табигданагүй. Үнгэрхэдөө, жэшээнь, Гэгээтэ тосхондо (Зэдэ) үдэшэндөө ажалай һүүлээр амарха гэхэдэ ямаршье спортивна талмай байхагүй, клубынь суургатай байха юм. Тиимэһээ архи ууха, хойто үдэрынь ажалдаа гарахагүй, тиигэжэ бэеынгээ элүүрые бэхижүүлхын орондо, харин гэмтээхэ ушарнууд үзэгдэнэ ха юм.

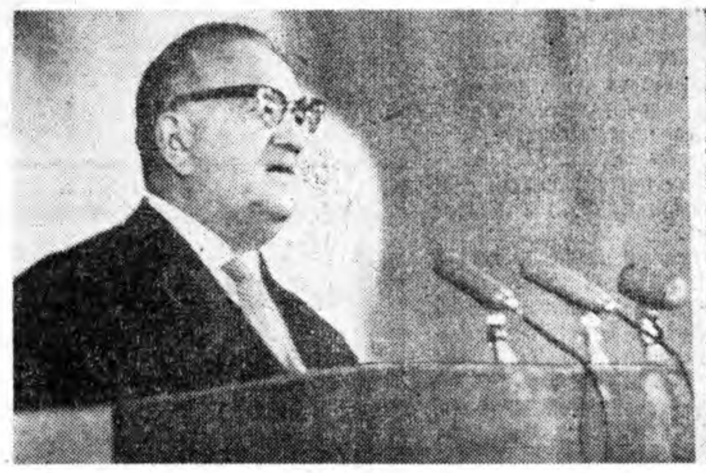
Мүн дурсагдаһан аймагай түбэй Петропавловка тосхонойхидой амархын тула Зэдэ мүрэнэй эрьедэ мүнөө хүрэтэр пляж түхеэрэгдээдүй байһаар. Зэдын аймгүйсэдком энээн тушаа хүсэд хайхарнагүй. Мүнөө зундаа хэжэ үрдихэеэ болёошье һаа, ерэхэ жэлдэ һайн пляжтай болохын хойноһоо зэдынхидэй оролдоо һаань, барилгын хүдэлмэри эхилээ һаань, ехэ һайн бэлэй.

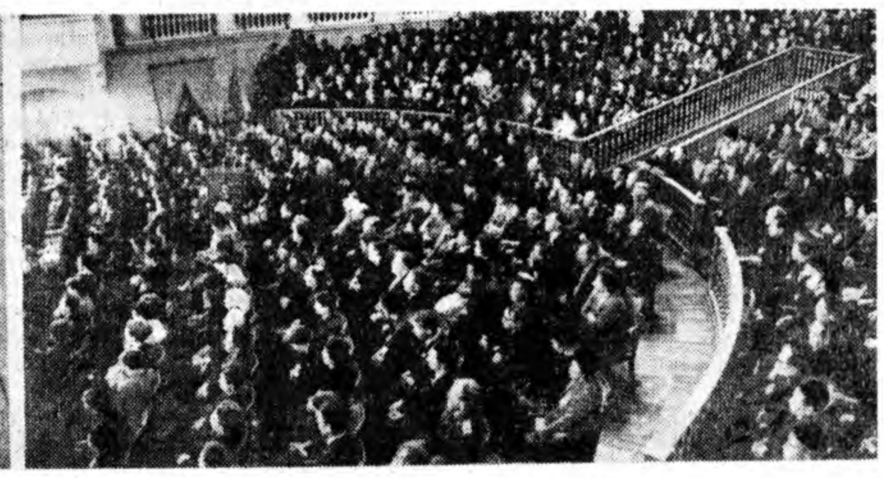
Тиигээд аймагай, колхоз болон совхозой түбэй болон бэшэшье тосхонууд амаралтын сэсэрлигтэй болохо ушартай. Жэшээнь, Закаменскда ооһэдын сэсэрлигтэй болоод байхадань, ямар гоё һайхан бэ. Тэндэ ажаһуугшад гол түлэб воскресенигүүдые эмхидхэжэ, нимэ саад бариһан байна. Тэдэнэр мүнөө хүдэлмэриингөө һүүлээр гэртэхин бүлэнэрөөрөө ерэжэ, саад соогоо сэнгэлиг хүхюунээр амардаг болонхой.

Ажалшадай зунай амаралтые али бүхы талаарнь жэншэдгүй һайнаар эмхидхэхын тула профсоюзай зарим нютагай комитедүүд, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд анхаралаа табинагүй. Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд энэ талаар илангаяа һулаар хүдэлнэд. Хэдэн зуугаад хүнүүдэй амаржа байһан газарнуудта хилээмэшье худалдажа абахын аргагүй ушар тохёолдодог. Тиихэдэ нютагай сельпогой автолавка аяар холуур тойроод гаража байха юм. Нүүдэл наймаанайнгаа маршрут табихадаа, сельпогой хүтэлбэрилэгшэд энээн тушаа анхаралаа табиг лэ, мүн энэ хэрэгые аймпотребсоюзуудай хүдэлмэрилэгшэд хинажа байг лэ.

Предприяти, колхоз болон совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй, эхин партийна организациин, рабочкомой үүсхэл оролдолго гаргаһан ушарта ажалшадай зунай амаралта, воскресени бүхэн аша туһа ехэтэйгээр үнгэрһэн байдаг. Жэшээнь, ЛВРЗ-дэ зунай амаралтые яажа эмхидхэхэ тухай тон дэлгэрэнгы түсэб табигданхай. Эндэнь Крым, Кавказай санаториинуудта, нютагай курортнуудта, эмнэлгын газарнуудта, аяншалгын баазануудта ошохо, жэмэс болон һархяаг түүхэ, загаһа агнаха гэхэ мэтэ хүрэтэр тон тодорхойгоор хараалагданхай. Имэрхүү түсэб мүн Хэжэнгын совхоздо табигданхай.

Саг үшөө эртэ байна. Дутуу дунданuудаа ябууд усадхажа, ажалшадай зунай амаралтые эрхимээр эмхидхэхэ шухала. Һайнаар амараад хүдэлхэдэшье урматай ха юм.

Үржадэр оперо, баледэй театрта СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведтэ РСФСР-һээ һунгаха Эрхүүгэй һунгуулиин 10-хи округһоо депутадта кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Михаил Алексеевич Ясновтой уулзалгын суглаан Улаан-Үдэ хотын болон хото шадарай районуудай түлөөлэгшэнэрэй хабаадалгатайгаар үнгэрбэ.

НЭГЭН ҺАНАЛТАЙГААР

Энэ суглаа КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоев нээбэ. Абаһаар эдир пионернүүд ендэр дээрэ гаража, айлшадтаа, президиумэй гэшүүдтэ сэсэгүүдые барюулбад.

Хамагай түрүүн депутадта кандидадай этигэмжэтэ нюур В. Ц. Найдаковто үгэ үгтэнэ.

— КПСС-эй XXIII съездын болоһоной һүүлээрхи айхабтар ехэ дэбжэлтын оршон байдалда һунгалтада бэлэдхэл ябажа байна, парти болон арадаймнай бата бэхи нэгэдэмэл эндэшье дахяад элихэнээр харагдана,—гэжэ этигэмжэтэ нюур онсолон тэмдэглээд, Михаил Алексеевич Ясновой ажабайдал, ажал ябуулгын намтар тухай хөөрэбэ, арадай энэ эрхим хүбүүнэй түлөө „дуугаз нэгэн адляар үгэхыень бүхы һунгагшадые уряалба.

Судна заһабарилгын заводой хүдэлмэришэдэй үмэнэһөө судна хабсаргагша нүхэр **Лысенко В. А.** үгэ хэлэбэ. Урдашье зарлалнуудта һунгуулхадаа М. А. Яснов манадайнгаа этигэл найдабариие тон һайнаар харюулаа, туһалаа. Мүнөө Михаил Алексеевичые манай коллектив дахин дэбжүүлээ. Энэ нүхэрэй түлөө республикымнай ажалшадай дуугаа баяр омогорхолтойгоор үгэхэ байһаниинь дамжаггүй,—гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Манай эндэхи округто һунгуулха тухайдаа зүбшөөлөө үгэһэндэнь багшанарай институдай ректор нүхэр Никоров А. В. Республикын интеллигенциин үмэнэһөө кандидадта баясхалан хүргэжэ, гүрэн түрын ажал ябуулгадань ехэ амжалта хүсөөд, өөрын институдай ажал хэрэгүүд тухай элидхэбэ.

— Манай Ехэ Куналей тосхоноорхин, бэшэшье бүхы колхознигуудай КПСС-эй XXIII съездын удха түгэлдэр шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын хойноһоо шармайн оролдожо байна,—гэжэ Улаан-Үдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Кожевников М. А.** элирхэйлээд, ажахы, соёл культураяа хүгжөөхэ талаар ехэ куналейнхидэй ямар ехэ амжалтатай байһан тухай мэдээсэбэ.

Городой хоёрдохи һургуулиие дүүргэхэеэ байһан **Нина Максимова** бүхы залуу һунгагшадай зүгһөө хүндэтэ айлшанаа комсомол ёһоор амаршалба. Эдиршүүл, залуушуул тушаа парти болон правительствынгаа саг үргэлжын, айхабтар ехэ анхарал хандуулдаг байһандань баясхалан хүргэнэ, «бидэндэ гэрэлтэ һайхан харгы замууд нээгдэнхэй. Һайнаар һураха, һайнаар хүдэлхэ гээшэ — бидэнэй арюун уялга мүн, партиин XXIII съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэхын тула залуушуул эрид шиидэнгеэр, эршэ зоригтойгоор оролдоно, оролдохошье байха»,—гэжэ хэлэбэ.

Һүүлээрнь СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Михаил Алексеевич Яснов маша хүндэтэйгөөр угтагдан, үгэ айладхаба, ехэ этигэл найдабари үзүүлһэнэйнь түлөө бүхы һунгагшадта баясхалан хүргэбэ, энэ этигэл найдабаритнай «Минии гэшүүниинь байһан КПСС-тэ үзүүлһэн этигэл найдабари гээшэ» гэбэ. Тиигээд КПСС-эй, совет арадай аша туһада бүхы хүсэ шадалаа гамнангүй зорюулхаб, һанамжа дурадхалнуудыетнай шадаал һаа түргэн болзор соо дүүргэхын хойноһоо оролдохоб гэбэ. Тиин партиин XXIII съезд, тэрэнэй шиидхэбэринүүд тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө.

Дурсагдаһан уулзалга ехэ дэбжэлтэтэйгээр үнгэрөө.

Һүүлээрнь ехэ концерт болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат М. А. Яснов һунгагшадайнгаа урда үгэ хэлэжэ байна.

А. ИСТОМИНОЙ фото.

БАРИЛГАШАДНАЙ ШИИДЭНГИЛ

Барилга-хабсаралгын 3-дахи управлениин парторганизациин секретарь И. Л. Мондоевой хөөрөөнһөө

Манай управлениин барилгашад СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын үдэрые баяр баясхалантайгаар, ажал хүдэлмэриин амжалта дэбжэлтээр угтажа байна. Партийна бюрогоор томилогдоһон 10 гаран агитаторнууд барилгын талмайнууд болон тусхай заагдаһан участогуудта ошожо, ажалшадай дунда һунгалтын асуудалаар үргэлжэ хөөрэлдөө хэнэ, депутадта кандидадуудай ажал ябуулга тухай танилсуулна.

Агитаторнууд Владимир Беломестнов Павел Корнаков хоёр өөһэдынгөө хүндэтэ үүргые илангаяа һайнаар дүүргэнэ. Тэдэнэр һунгалта тухай идхалга ябуулхатайгаа хамта, һунгалтын Дүрим, совет һунгуулиин системэ болон партиин XXIII съездын материалнуудые үргэнөөр тайлбарилан танилсуулна.

КПСС-эй XXIII съездын делегат нүхэр Ястребовагай бригадада һунгалтын урда тээхи хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулагдана.

«Маляр» газетын нэгэ номерто партиин XXIII съездын делегат, тус бригадын бригадир К. Е. Ястребовагай «Съезд тухай дурасхаал» гэһэн һонин хөөрөөн толилогдоо. Тэндэ француз ажалшадай бэлэглэһэн улаалзай сэсэг томоор, гоё һайханаар зурагдаһан байна. Ханынгаа газетые бригадын эдэбхитэд Клара Маглаева, Надежда Карачаева гэгшэд оролдосотой һайнаар шэмэглэн, гоёожо гаргана.

Гурбадахи барилга-хабсаралгын управлениин партийна организаци һунгалтын урда тээхи ниитэ ойлгууламжын хүдэлмэри эршэмтэйгээр эмхидхэн ябуулхатаяа хамта, манай барилгашадай, мүн участок, бригада тус бүриин үмэнэ табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлгэдэ анхаралаа табинабди. Буряадай АССР-эй арадай ажахы, соёл культурые хүгжөөхэ талаар шэнэ табан жэлэй түсэб тухай, илангаяа барилгын асуудалаар хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэбди.

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтые ажалай амжалтаар угтахын түлөө социалис мүрысөөн манай хүдэлмэришэдэй дунда үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Апрель һарын дүнгөөр Георгий Овсянкинай звено түсэбөө 184 процент дүүргэжэ, барилгашадай дунда түрүү һуури эзэлээ. Хоёрдохи һуурида — даалгабаряа 143 процент бэелүүлһэн нүхэр Суворой хүтэлбэрилдэг модошо дархашуулай бригада, гурбадахи һуурида — түсэбөө 128 процент дүүргэһэн нүхэр Ошурковай бригада гараһан байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ коммунис ажалай коллектив гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэеэ үндэр дээрэ үргэжэ ябаһан нүхэр Полтарацкиин барилгашадай комплексно бригада, мүн барилгын түгэсхэлэй уран ажалай эрхилдэг нүхэд Калашникова, Хлыстова, Ястребова болон Сыпко гэгшэдэй даадаг комплексно бригаданууд онсо һайнаар хүдэлмэрилжэ байна.

Манай коллектив һунгалтын үдэр — июниин 12 хүрэтэр хоёр томо барилга: хүдөө ажахын институдай 56 айлай орохо байратай байшан, Улаан-Үдын лесотехническэ техникумэй һуралсалай байра дүүргэжэ тушааха уялгаа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхын түлөө оролдожо байна.

А. ШУЛУНОВ.

ГАЛААРАА ДАЛЛАҺААР, ГУЛАМТАМНАЙ...

Шахтёрнуудай түб — Галуута-Нуур хото дээгүүр үдэшын боро харaанай «хилэн хүшэгэеэ» татажа эхилэмсээр, хаана яанагүй сэнхир галнууд яларан носошодог. Тэнгэриин түмэн мүшэдтэл, заяагүй олон эдэ галнууд сооһоо Соёлой байшан дээрэхи одон-һүлдэ угаа һүртэй хурсаар ошотодог юм...

Эдэ үдэрнүүдтэ аха дүү бүхы совет арадатаяа хамта мүн галуутануурайхиншье болохоёо байгаа СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын үдэртэ ехэхэн эдэбхи хэшээлтэйгээр бэлэдхэжэ байнхай.

...Холоһоо туяа татан, уряалан далладаг эндэхи түб хотын агитпункт соо илангаяа ажалай һүүлээр, үдэшын сагта хүн таһалдадаггүй.

Эндэ ерэгшэд шатар, дойбод табижа сэнгэдэг, мүн арадайнгаа «заргасанарай» арюун намтар, бодото ажал хэрэгтэйнь танилсадаг байха юм. Һонороор шэмэглэһэн тусхай диаграмма, стенднүүд дээгүүр совет демократиин гол удха тайлбарилһан тобшо мэдээнүүд болоод, мүн харида һунгалтын яажа үнгэрдэгые харуулһан зэргэсүүлгэнүүд угаа һонирхолтой.

Агитпунктые даагша Н. Ф. Кондратьев харуулан ойлгуулха агитаци эмхидхэхэ талаар бага бэшэ үүсхэл оролдолго гаргаа гэжэ тэмдэглэмээр. Эндэ хараалагдаһан хэмжээ ябуулганууд, саг болзор соогоо дүүргэгдэдэг байха юм. Баримталан хэлэбэл, «Совет демократиин онсо һайн шэнжэ илгаанууд», «Партиин XXIII съезд ба түүхэтэ табан жэл», «Коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй бата бэхи нэгэдэл», «Депутат—арад түмэнэй бодото түлөөлэгшэ» гэһэн темэнүүдээр хөөрэлдөөнүүд һаяын үдэрнүүдтэ үнгэргэгдөө. Мүн уласхоорондын байдалаар лекци уншагдаһан.

Үргэн олондо үүдээ баяртайгаар сэлиһэн дурсагдагша агитпункт хододоо гэрэлтэй, хүлгөөтэй байдаг. Союзай Соведтэ һунгаха № 379 Сэлэнгын һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат, Социалис Ажалай Герой, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Ж. Б. Ванкеевтэй уулзалга болоходо, хүлөө табихын аргагүй гэхээр хүн зон олон байгаа.

Гэтэр совет хүуляар олгогдоһон хүндэтэ нангин эрхэеэ түрүүшынхеэ эдлэхэеэ байгшад эндэ олон юм. Тэдээндэ тусгаар зорюулагдаһан залуу һунгагшын вечер дээрэ ВЛКСМ-эй XV съездын делегат, шахтоуправлениин бульдозерист Иван Павлов комсомолой хуралдаан тухай һонирхолтой соносхол мэдээсэжэ, олоной дура сэдьхэл татаа. Тэрэ олон асуудалнуудта харюусаа.

Гадна һунгалтын болохын урда тээхэнэ комсомолой райкомоор дамжуулагдан, амаршалгын нэмэл бэшэгүүд залуу һунгагшадта эльгээгдэхэ юм. Тэрэшэлэн хүн зоной ажаһуудаг газартань (агитталмай дээрэ) лекци, хөөрэлдөөнүүдэй һүүлээр шэнэ һонин документальна фильмүүд харуулагдана.

Бүри һаядаа бүхы һунгагшадай хабаадалгатайгаар БурАССР-эй Верховно Соведэй депутадуудтай уулзалга үнгэргэгдэхөөр хараалагдана

Ч. САНЖИЕВ.

Сэлэнгэ.

СОВЕТ ЗАЛУУШУУЛАЙ БУРУУШААЛГА

...бын Республикада эсэргүүгээр ...икан сэрэгэйхидэй хэжэ байһан ... шуһата хара ааша хэдэн миллион совет эдир залуу хү..., басагадай уур сухал хүргөө. ...анай ороной залуу үетэнэй зүг... ВЛКСМ-эй Центральна Коми... СССР-эй Залуушуулай органи...нуудай комитет, СССР-эй Сту...нүүдэй совет мэдүүлгэ хэжэ, ...панамодахи американ сэрэгэй ...һаа гэмтэ муухай буудалгын ...эхэдэ хилын харуулшан залуу ...үн Луис Рамирес Лопес гэгшын ...даһанда зэбүүрхэжэ байһанаа ...хэйлээ.

...баада эсэргүүгээр США-гай ...агоной болон гүрэнэй департа...тын хардалга гүрдэлгын кампани хэжэ байһые совет залуушуул уур сухалтайгар шоо үзэнэ.

Манай ороной эдир залуу хүбүүд, басагад Кубадахи сасуутантаяа хамта марксизм-ленинизмын үзэл сурталай илан мандахын түлөө тэмсэхэ замаар зэргэлэн ябажа байна гээд мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. Кубын баатарлиг залуушуултай хүсэд һанал нэгэдэлтэй байһан тухайгаа совет залуушуул эдэ һанаа зоборитой үдэрнүүдтэ мэдүүлнэ, өөрынгөө эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалые хамгаалхаар, эзэрхэг түримхэйшүүлэй ямаршье халдалгануудта сохилто үгэхөөр Кубын залуушуулай шиидэнги байһыень хүсэдөөр дэмжэнэ.

(ТАСС).

...ние" гэжэ бүхэсоюзна бүлгэмэй правлениин пленум

...ОСКВА, июниин 2. (ТАСС-ай ...). «Знание» гэжэ бүхэсоюзна ...мэй правлениин пленум мү...эр хүдэлмэреэ эхилээ. КПСС-эй ...I съездын хүдэлмэриин дүнгүү... «Знание» гэжэ бүхэсоюзна ...мэй организацинуудай зорил...үдые пленум зүбшэн хэлсэхэ. ...Р-эй Науканууудай академиин ...н-корреспондент В. П. Елю... элидхэл хээ.

Н. В. Подгорный Комсомольск-на-Амуре городто

КОМСОМОЛЬСК-на-АМУРЕ, июниин 3. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный Комсомольск-на-Амуре городто мүнөөдэр хүрөө. Тэрэ городые, хэдэ хэдэн предприятинуудыень хараһан, дүтэ шадарайнь Солнечный гэжэ городто ошоһон байна. Тэндэ ашагта малтамалнуудые шанаржуулгын томо комбинат баригдажа байнхай.

—Ойрын арбан жэлэй турша соо уһалагдадаг газарайнгаа талмайе 7-8 миллион гектараар, хатаагдаһан газарай талмайе 15-16 миллион гектараар үргэдхэхэ, тиихэтэй хамта орон дотор мелиораци хэгдэһэн газарай ниитэ талмай 1975 ондо 37-39 миллион гектарта хүрэтэр нэмэхэ болоно.

КПСС-эй ЦК-гай 1966 оной майн Пленумэй тогтоолһоо.

Сэлэнгын аймагай Сэлэнгын совхоздо уһа сасадаг установконууд хэрэглэгдэжэ, сабшалангай болон огородой газар уһалагдажа байдаг. Тэрэнэй ашаар нилээд ехэ ургаса абтана. Зураг дээрэ: ДДН-45 түхэлэй установкоор уһа сасагдажа байна.

А. ИСТОМИНОЙ фото.

УҺАЛДАГ ГАЗАРҺАА—БАЯН УРГАСА

Мелиоративна хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа, орооһо таряа болон бусад ургамалнуудай баян ургаса абадаг болохо тухай КПСС-эй ЦК-гай майн Пленумэй материалнуудтай танилсажа, ехэ урма баяртай байнабди. Манай совхоздо мүнөө хэрэглэгдэдэггүй намаг налхи газар айхабтар ехэ. Баргажан мүрэнэй захаар нимэ 3 мянган гаран гектар намаг бии.

Һүүлэй жэлнүүдтэ намаг хатааха, дэгнүүл отолхо, шугы бургааһа сэбэрлэхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ захаланхай. Баргажанай уһалууриин системэнүүдэй управлениин хүсөөр 1965 ондо 500 гектар, энэ жэлдэ баһал эды шэнээн намаг «Бурстрой» трестын хүсөөр хатаагдажа, ашаглалгада орохо хэлсээтэй аад, үшөөл бирагданагүй. Зүгөөр эдэ организацинууд мүнөө үедэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр.

Мелиоративна машина, зэмсэгүүдэй бии байбал, совхознай өөһэдынгөө хүсөөр нилээд ехэ намаг хатаажа, ашаглалгада оруулха аргатай. Нёдондо өөһэдынгөө хүсөөр 390 га намаг, дэгнүүлтэй газарые элдүүрилһэн байнабди.

КПСС-эй ЦК-гай Пленумдэ хэлсэгдэһэн хадаа саашадаа энэ хэрэгтэ анхарал табигдаха бэзэ гэжэ һанагдана. Мүнөө үедэ хanaаб малтаха хоёр машинатай болонхойбди. Үшөө нэгэ тиимэ машина Баргажанай уһалууриин системын управлениһээ абахаар хэлсэгдээ. Тиигэжэ энэ жэлһээ өөһэдөө намаг налхидаа добтолжо орохомнай.

Тиихэдэ совхознай уһалагдадаг газараар элбэг. Манай эндэхи таряалан саг соонь һайнаар уһалжа шадабал, хүдөө ажахын ургамалнуудай тогтууритай баян ургаса абамаар.

Совхознай бүхыдөө 3650 гектар уһалагдадаг таряалан, сабшалантай. Үнгэрэгшэ жэлдэ уһанай газарые оньһожоруулмал тусхай звенонуудта даалгажа, ажалайнь түлөөһые абаһан ургасын зэргээр тогтоожо, түсэбһөө гадуур ургаса абаа һаань, нэмэлтэ түлөөһэ үгэхэ гурим байгуулаа һэмди. Тиихэдэмнай таряалан һайн шанартайгаар уһалагдадаг боложо, ургаса эрид дээшэлээ һэн. Жэшээнь, А. А. Малыгинай, В. П. Степановай звенонууд гектар бүриһөө 120—150 центнер хартаабха ургуулһан байха. Мүнөө 210 гектар хартаабхын тарилга ажахын тоосоондо ороһон 7 звенодо хубаарилагданхай. Хартаабха тарилга дүүргэгдэнхэй.

Байгша ондо урда жэлэйнгээ дүршэл хэрэглэжэ, уһалагдадаг газараа тусхай звенонуудта хубаарилаабди. Энээнэй ашаар таряалан эмхитэй һайнаар уһалагдажа байнхай. Һүүлэй мэдээгээр 2644 гектар таряалангай газар 681 гектар олон жэлэй ногоо тариһан полинууд уһалагданхай. Кукуруза, корнеплодууд, зелёнко тарихаар хараалагдаһан 250 гектар таряалан эдэ үдэрнүүдтэ ундалуулагдажа дүүрэхэ. Мүнөө эндэ газар уһалагшадай звенонууд ажаллажа байна.

Партиин ЦК-гай майн Пленумэй эрилтын ёһоор газараа олон дахин уһалха гэжэ хараалнабди. Урда жэлнүүдтэ тарилгын урда тээ уһалаад лэ дүүрэшэдэг байһан. Харин мүнөө жэл ургамалнуудай гаржа, ургажа байха сагта уһалха тон шухала гэжэ мэргэжэлтэд тоолоно.

Байгша ондо вегетационно уһалуури хэхэдэ зохид машинанууд абтанхай. Уһа сүршэжэ хаядаг 2 түхеэрэлгээрээ адагынь 60 га ундалуулхабди. Дали шэнги түхэлтэй сүршэдэг машинаар 150 га тарилга шиигтүүлэгдэхэ. Энээнһээ гадна, кукурузын орооһо тарянай ургажа байха үедэ ханааб, бураздагаар уһа табижа, шиигтүүлхээр бэлдэнэ. Тиимэһээ мүнөө кукуруза ташалан газарта хүндэлэн зуруудтайгаар таринабди. Энэ ушарта һубаг, бураздаагаар уһа табихада зохид шуу.

Уһалагдадаг газарта таригдаһан ургамалнуудаа али болохо аргаар үтэгжүүлнэбди. Поли, сабшалан дээрэ 10 гара мянган тонно шэбхэ гаргагдаа, 500 центнер минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаа. Үшөө мянгаад центнер минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэгдэхэ. Наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ гол түлэб сабшалан дээрэ, кукуруза, хартаабха, овощ тариһан газарта хэгдэнэ.

А. АЙКАШЕВ.
Баргажанай совхозой главна агроном.

РЕСПУБЛИКАМНАЙ 54886 ГЕКТАРТА КУКУРУЗА ТАРИХА ЗОРИЛГОТОЙ АЖАЛАА БҮТЭЭСЭТЭЙГӨӨР ЭМХИДХЭЖЭ, КУКУРУЗЫН ТАРИЛГЫЕ САГ БОЛЗОРТОНЬ ДҮҮРГЭЭЛ!

СУУТА КУКУРУЗАШАНАЙ ЗВЕНОДО

Хяагтын кукурузашадай уряалаар

Павел үнинэй суурхадаг. Кукурузын баян ургаса абадаг-раа гансахан Түнхэндэ бэшэ, республикада дотороо нэрэ алдартай болоһон, социалис мүрысөөдэ түрүү зэргэдэ ябалсажа байдаг. Звеное даагшаар үнинэй ажаллажа байһан хадаа дүй дүршэлтэй болоһон. Үнгэрэгшэ жэлдэ 140 гектар газар даажа байгаад, тэндэһээ гектар бүриһөө 360 центнер ургаса хуряагаа һэн.

«Суута кукурузашанамнай мүнөөшье жэлдэ оролдожол байна», —нигэжэ Саяанай совхозойхид хэлээнэ. Кукурузын—шэмэтэй тэжээл, кукурузаһаа — һүн, мяхан! Тиимэ байһандань Павел Аюшеев энэ ургамал тарижа абаха хэрэгтэ анхарна. Кукурузын баян ургаса абахын тулада звеногойхид 140 гектар газараа үрэжэлтэй һайн болгожо, тарилгадаа ороһон байгаа. Полинуудынь жэл бүри шэбхээр утэгжүүлэгдэдэг. Мүнөө жэлдэ хамта 1760 тонно шэбхэ гаргагданхай.

— Үнгэрһэн үбэлдөө зөөгдэһэн шэбхээрээ 58 гектар газар утэгжүүлхэб. Зарим үрэжэл багатай полинуудта га бүриин 30 тонно утэгжүүлгэ хэгдэхэ, — гэжэ нүхэр Аюшеев мэдүүлнэ.

Тэрэнэй даадаг звено мүнөө поли дээрэ ажаллажа байна. Нёдондо намар кукуруза таридһан газарынь хахалагдаа һэн. Тиигээд үнгэрһэн үбэл, мүн хабаргаа зөөлдэжэ абтаһан наг шэбхэнь тэндэ жэгдэ тараагдажэ, культивация хэгдээ. Газарайнь хурьһэ шорой зөөлэрүүлэгдэжэ борнойлогдоод, тарилгань дүүргэгдэжэ байна. Энээнэй хажуугаар түрүү кукурузашан нүхэр Аюшеев энэ хабар 120 гектар газартаа аммиагай уһа сасажа үтэгжүүлбэ. Га бүридэ 3 центнер хүрэтэр тиимэ уһан хэрэглэгдэнэ. Аммиагай уһанай ургасада нэмэри ехэтэй байһаниие кукурузашан һайса мэдэдэг. Нёдондо олохон гектарта тиимэ үтэгжүүлгэ хэрэглэжэ, газараа үрэжэлтэй болгоһон. Энээнэй ашаар ургасань нилээд дэшэлһэн байна. Мүн ондоошье зүйлэй үтэгжүүлгэ энэ жэлдэ хэрэглэжэ байна. Кукуруза тарилгдаха зарим участогуудта га бүридэ 2 центнер суперфосфат оруулаа.

Кукурузашан нүхэр Аюшеев газарайгаа һайса гэдхэн болохые хүлеэгээд тарилгадаа ородог. Энэ хүдэлмэриие богонихон болзорто үнгэргэхын тулада оролдоно. Мүнөө звеногойхид трактор болон сеялкэнүүдээ найдамтайгаар заһажа абаад, тарилгын үедэ ажалаа бүтээсэтэйгоор эмхидхэжэ байнхай. Хяагтын кукурузашадай хандалгатай тэрэ танилсажа, энэ жэлдэ гектар бүриһөө 300 центнер кукуруза ургуулха гэһэн уялга абаба. Тиигээд аймагайнгаа түрүү кукурузашадай нэгэн, Туранай совхозой звеньевод нүхэр Томиловтай мүрысөө баталба. Тэрэнь гадна, совхозойнгоо дүрбэдэхи отделениин кукурузашан Даниил Ухеевые баһал мүрысөөндэ уриһаа. Тэрэнь «нүхэр Аюшеевһээ дутахагүйб» гэһэн һаналтай 100 гектар газарта кукуруза тарижа байна.

Кукурузашан нүхэр Аюшеевэй дүй дүршэл тухай дэлгэрэнгыгээр бэшээшэе яалайб! Энээн тушаа «Правда Бурятии» газетадэ һаяхан бэшэгдээ. Тэд өөр тухайнь нэмэжэ хэлэхэ болоо һаа, ехэл оролдосотой хүн юм. Нэгэ харюусалгатай уялга даажа байгаад, ажалаа шанартайгаар, хаһа сагтань бүтээхые хүсэдэг. Нимэл хүмнай кукурузовод байхадаа тааруу.

Г. ДАРМАЕВ,
Түнхэнэй Саяанай совхозой экономист.

ШЭМЭ ЕХЭТЭЙ ТЭЖЭЭЛ

Һүүлэй хэдэн жэл соо манай республикын колхоз, совхозууд кукуруза тарилгада багаар анхаралаа табидаг болоһон. Ямаршье үндэһэ баримтагүйгөөр кукурузынгаа талмайе бага болгожорхиһон байха юм. Хэрбээ 1962 ондо 68 мянган гектарта кукуруза таридаг байһан һаа, 1965 ондо тарилгынгаа талмайе аяар 15 мянган гектараар хороожорхиһон. Кукурузаяа саг болзор соонь гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряагаад, ногоон эшэ набшаһыень бултыень силослэжэ абабал, үхэр мал жэлэй дүрбэн сагта шэмэтэ тэжээлээр дутамаггүй, тобир тарган ондо ороха гэжэ дүй дүршэл элеэр харуулна.

Олонхи ажахынууд хуряажа абаһан кукурузаяа хүсэд һайнаар хэмжэдэггүй, олонхи ушарта буруу мэдээн үгтэдэг. Намарай тоо мэдээнүүдые харахада, үбэлжэлгэдэ яһала хүрэхэ силос дарагдаһан байдаг. Теэд үнэнтэ дээрээ буруу хэмжэһэн байжа, үбэлэй тэн багта «силос дууһаа» гэлдэхэ ушар олохон ажахынуудта ушардаг. Тиимэ байдал тохёолдохогүйн тулада намар һайса шалгажа, зүбөөр тодорхойлон хэмжэхэ хэрэгтэй.

Кукурузын буурсагай һаял эдеэшэжэ байхада силос хэхэдэ яһала һайн. Юуб гэхэдэ, һая эдеэшэнтэжэ байһан кукурузые силослэхэдэ килограмм бүхэндэнь 0,20—0,22 тэжээлэй единицэ, 14—15 грамм протеин байдаг. Кукурузын буурсагай һайса эдеэшэнтөөд байхадань силос хэхэдэ, кило бүхэндэнь оройдоол 0,14—0,16 грамм тэжээлэй единицэ, 11—12 грамм протеин байдаг.

Тэжээл ехээр бэлдэхэ гээшэ ажахы бүхэнэй зайлашагүй шухала хэрэг болоно. Үнгэрһэн жэл, хэнэйшье мэдэхээр, гандуушаг жэл байба гээшэ. Тиибэшье түрүү кукурузашад даалгагдаһан участогһаа муу бэшэ ургаса хуряажа абаа һэн. Жэшээнь, Түнхэнэй аймагай Саяанай совхозой П. Ж. Аюшеевэй хүтэлбэрилдэг оньһожоруулагдаһан звено 140 гектар кукурузын талмайн гектар бүриһөө 335 центнер ногоон эшэ намаа хуряажа абаа һэн. Тиихэдээ 100 гектар газарһаа 41.200 центнер кукурузын ногоон эшэ намаа хуряажа абаһан. Павел Жанчипович Аюшеев үндэр баян ургаса абаһанайнгаа түлөө Бүхэроссин хоёрдохи зэргын мүнгэн шанда хүртэһэн. Тиихэдэ Зэдын аймагай Ториин совхозой суута кукурузашан С. М. Бадмаев, Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой кукурузашан С. Д. Цыденжапов, Бэшүүрһээ — И. Н. Черняев, Кабанскһаа—М. А. Мажаров, Хяагтаһаа—Ц. О. Цыдентаров, Тарбагатайһаа—П. Е. Модин, Улаан-Онгоһоо—Г. П. Собенников гэгшэд кукурузын баян ургаса абажа, аймаг, республика соогоо суурханхай.

Гэтэр, бүхы юумэн булта жэгдэ һайн байгаагүйл даа. Республикын олохон колхоз, совхозууд үнгэрһэн жэлдэ кукурузаяа орой эдеэшээгүй байхадань хуряажа ехэхэн алдуу хөө. Эдеэшээгүй кукурузын ногоогоор силос хэхэдэ юун мүртэй тэжээл болохоб. Шанарынь муу, мал дурагүйгөөр эдидэг ха юм.

Кукурузынгаа газарые тон муугаар элдүүрилһэн дээрэһээ мүртэй ургаса абангүй, ехэнхи ушарта миин хосороодог байһан. Үнгэрһэн хоёр жэл соо республикадамнай аяар 5 мянган га газарта кукуруза ургаагүй. Гансахан Мухар-Шэбэрэй аймагай ажахынуудта хамта 1000 га, Сэлэнгын аймагта—900, Баргажанай аймагта—700, Хориин аймагта—800 га газарта кукуруза хосороо.

Иимэ харюусалгагүй байдалтай эбсэжэ болохо аал. Колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд кукурузын баян ургасын түлөө яахадаа тэмсээгүйб. Кукурузашадые материальна талаарнь урмашуулнагүй. Кукурузашадта нэмэлтэ түлбэри үгэжэ байбал, гаргашань хөөэдэшье харюулагдаха байгаа.

Кукурузын баян ургаса абаха гэбэл, газараа һайса үтэгжүүлхэ, гектар газарта 25—30 тонноһоо бага бэшэ аргал шэбхэ зөөжэ тарааха хэрэгтэй.

Энэ жэлдэ кукурузын баян ургаса абахын түлөө бүхы хэмжээ ябуулгануудые саг болзор соонь ябуулха гээшэ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй нангин уялга.

И. ЕЛАЕВ,
агроном.

МЯНГАН ГЕКТАР ТАРИХАМНАЙ

ПЕТРОПАВЛОВКА. **(Телефоноор абтаба).** Манай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд ниитынгээ малда шэмэтэ тэжээл элбэгээр бэлдэхэ гэлсэбэ. Энэ зорилгоёо бэелүүлхэдээ, кукуруза ехээр тариха болоно. Энэ хабар мянган гектарта ургамал таригдахань.

Мүнөө кукурузын тарилга эхилэнхэй. Бага-Наринай отделениин кукурузашан Иннокентий Поддельскиин даадаг звено 230 гектарта тарилга хэхэ түсэбтэй. Һүүлэй мэдээгээр 200 гаран гектартань тарилга хээ. Хяагтын кукурузашадай уряае дэмжэхэдээ, эндэхид гектар бүриһөө 300 центнерһээ бага бэшэ ургаса абахаар шиидэнхэй. Кукурузашан Николай Шахмаев олон жэлэй туршада ажалладаг, дүй дүршэлтэй болоһон хүн. Байгша ондо 120 гектар газарта кукуруза тариха. Газараа һайнаар бэлдэжэ тарилгадаа оронхой.

Бүхыдөө колхоздомнай 8 звено хүдэлнэ.

М. ПЕРЕТОЛЧИН,
Зэдын Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой главна агроном.

Бальжид Балданова Химнын совхозой Сайдамай фермэдэ тугалшанаар ажаллана. Тиихэдээ энэ хүмнай хаража байһан малаа ехэ һайнаар харууһалдаг дээрэһээ тугалнуудай шэгнүүрые сүүдхэдээ 700—800 граммаар нэмээнэ. Зураг дээрэ: Бальжид Балданова.
Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Һүн—һаалишанай гарта

БАРГАЖАНДАА ТҮРҮҮ

Сындыма Гундуновна Дашиева шадабаритай бэрхэ һаалишан байһанаа олон дахин харуулһан. Жэлдээ үнеэн бүриһөө дүрбэ мянган килограмм һү һааха гэһэн социалис мүрысөө республика дотороо үүсхэжэ, абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлһэн.

Энэ жэлэй эхеэр Сэлэнгын суута һаалишан Надежда Лазаревна Тадвашкинагай хандалга бөөэгтэй танилсажа, баһал һү ехээр һааха, үнеэн бүриһөө тугал абаха гэһэн мүрысөөндэ жагсаһан. Тиихэдээ үүсхэл гаргагшадһаа гээгдэхэгүй, байгша ондо даалгагдаһан үнеэн бүриһөө 3500 килограммһаа бага бэшэ һү һаахаар шиидэһэн.

Үбһэ тэжээлээр хомор жэлдэ иимэ ехэ уялга абаад, түрэнээ дүүргэхэнь амар хэрэг бэшэ. Теэд Сындыма Гундуновна бэрхэшээлһээ сухаридаггүй, харин урдаһаань добтолдог заншалтай. Юуб гэхэдэ, үнеэдэй һү шэмэ гансахан тэжээлһээ болодоггүй, мүн һаалишадай дүршэл шадабариһаа дулдыдадаг юм гэжэ тэрэ һайса ойлгодог байна бшуу.

Республикын һаалишадай мүрысөөнэй түрүүшын шата амжалтатайгаар дабагдаа. КПСС-эй XXIII съездын нээгдэтэр үнеэн бүриһөө 750 килограмм һү һааха гэжэ хараалһан байбал, тэрэнээ 915 килограммда хүргөө. Үнгэрһэн апрель, май һарада энэ һаалишан үнеэн бүриһөө 507 килограмм һү һаагаа бшуу. Тиигэжэ энэ жэлэй үнгэрһэн таба һарын туршада үнеэн бүриһөө 1372 килограмм һү һаажа, аймаг соогоо эрхимлээ.

Хайшан гээд, ямар аргаар иимэ ехэ һү һаагдабаб? Эгээн түрүүн фермын коллектив, илангаяа Сындыма Гундуновна, үнеэдтээ тэжээл һайса буйлуулжа, һү шэмынь гараса харалсажа үгэхэ гэжэ оролдоно. Энэ жэлдэ һолоомо, хулһа хэршэжэ байжа, тэрэнээ гидролизно аргаар буйлуулжа, тусхай дрожжо холижо эһээгээд үгэдэг болоһон. Талха тарянай зүйл тон гамтайгаар, бурдууг болгожо үнеэдтээ уулгадаг заншалтай.

Энээнэй хажуугаар дүршэл ехэтэй һаалишан үнеэдээ түрэлгэндөнь һайса бэлдэхэ, тугаллаһан хойнонь зүбөөр эдеэлүүлэн һаажа шададаг. Үнеэдээ түрэхэһөөнь хоёр һара урид заабол шэргээдэг. Тиихэдээ миин гэнтэ һаахаяа болишохо бэшэ, харин эдимжыень хороожо, илангаяа силос үгэхэеэ болижо, үдэр бүриинь һаалгые үсөөдүүлнэ.

Үнеэдэйнгээ шэргэһэн хойно эдимжыень хүсэд нормодонь хүргэдэг. Зарим үнеэдтэ бүри дээшэшье үгэдэг байха. Һүүлээрнь тугаллаха дүтэлхэдэнь баһал эдимжыень татадаг. Түрэхэ ойртоһон үнеэдтэ таряа талханай зүйл үгтэхэеэ болидог, силосыень бага болгохо.

— Тугаллаха ойртоһон үнеэдтэ таряа талханай зүйл үгэхэдэ дэлэнгынь хабдахаяа һанадаг,— гэжэ Сындыма Гундуновна хэлэдэг.

Тугаллаһан үнеэгээ түрүүшынь үдэрһөө бөөмэйлдэг. Илангаяа тэрэнээ зүбөөр эдеэлүүлхэ, һааха гэжэ оролдодог. Түрүүшын үеэр үнеэдтэ баһал таряа талханай зүйл бага үгтөөд, хожомоо һү шэмынь дээшэлхэ бүри эдимжыень нэмээнэ. Али үнеэндэ хэды шэнээн тэжээл үгэхэб гэжэ һаалишан өөрөө хубаарилна. Юуб гэхэдэ, зарим үнеэд үбһэ, силосто дуратай, нүгөөдэнь таряа талханай зүйл эдихэдээл һүеэ нэмээдэг байха юм.

Шэнэ түрэһэн үнеэдые залхуурангүй, үдэртөө хэдэ дахин һаадаг. Һааха бүреэ дэлэнгыень олон дахин эльбэдэг, нидхэрдэг заншалтай. Зарим үнеэдээ үдэртэ дүрбэтабашье һааха ушар гарадаг.

Энэ жэлэй үбэлжэлгын үедэ, илангаяа хабартаа, үбһэ тэжээл хомор байгаа. Һаалишад, малшад үнеэдээ эртээнһээ хагданда гаргаха баатай болоһон. Тиихэдээ үнеэдээ эртэ, 4 час багта һаагаад, үдэрынь 10 часта хоёрдохи һаалгаяа үнгэргэнэ. Удаань малаа бэлшээридэ гаргажа, үдэшэ орой болотор ябуулна. Гурбадахяа үдэшын 8 час багта һаажа захална.

Хэды иимэ бэрхэшээлнүүдэй тохёолдобошье, шадабаритай бэрхэ һаалишан мүнөө даалгагдаһан 14 үнеэдһээнь үдэртэ 130 литр һү һаана гэхэ гү, али үнеэн бүридэ тоолоходо арбаад литр хүрэнэ бшуу. Тиихэдэ һү ехэтэй «Снежинка» үнеэнь сүүдхэдэ 16 килограмм һү үгэнэ.

Сындыма Гундуновна үнеэдээ саг соонь үрэжүүлхэ, болзортонь тугаллуулха гэжэ оролдодог. Мүнөө даалгагдаһан 14 үнеэдэйнь 12 тугалланхай. Нэгэ үнеэн июнь һарада тугаллаха. Эртэ тугаллаһан үнеэдынь шэнэ жэлгэ ратар үшөө дахин түрэхэ байна. Тиигэжэ һаалишан Дашиева байгша ондо үнеэн бүриһөө нэгэ-нэгэ тугалһаа үлүү абаха.

Фермын һаалишад мүн һайн шанаргай һү гүрэндөө тушаахые хүсэнэ. Хүн бүхэн үнеэдэйнгээ хүхэ, дэлэн һайса угаана, аршана, һаалиингаа амһартануудые арюун сэбэр байлгана. Эдэ бүгэдын ашаар һүеэ эрхим шанартайгаар тушаажа шадана.

Зунай бэлшээриин үедэ үнеэдээ һүниндөө адуулалсажа, һү бүри ехээр һаажа, республикын һаалишадай мүрысөөндэ абаһан социалис уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлхэ хүсэлтэй.

Һаалиин энэ гүүртэдэ Елизавета Дабаевна Соднопова баһал магтаалтайгаар ажаллана. КПСС-эй XXIII съездын урда тээхи мүрысөөндэ абаһан уялгаяа Елизавета Соднопова амжалтатайгаар дүүргээ гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө гурбан һарада 843 килограмм һү һааһан. Мүнөө хабарай хагсуутай сагташье даалгагдаһан 15 үнеэдһээнь 125—130 литр һү абана. Елизавета Дабаевнада СССР-эй Верховно Соведэй Президиумай тогтоолоор гүрэн түрын дээдэ хайра шаһнал—«Ажалай Улаан Тугай» орден барюулагдаха болонхой. Энээгээрээ һаалишан бүри ехээр урмашажа, улам эршэмтэйгээр ажаллана.

Баргажанай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой бэрхэ һаалишад Сындыма Дашиева, Елизавета Соднопова гэгшэд республикын һаалишадай мүрысөөндэ эрхим түрүү һуури эзэлхэ байһанинь дамжаггүй.

Б. ГЫЛЫКОВ,
манай тусхай корр.

„Агитаторай блокнодой" ээлжээтэ номер

КПСС-эй Буряадай обкомой пропагандын ба агитациин таһагаар гаргагдадаг «Агитаторай блокнодой» ээлжээтэ 9-дэхи номер буряад хэлэн дээрэ гараба.

Номер «Буряадай агитаторнуудай дайшалхы зорилго» гэһэн КПСС-эй обкомой пропагандын ба агитациин таһагые даагша нүхэр **Л. Похосоевой** статьягаар эхилнэ. Тус статья дотор шэнэ табан жэл соо совет арадай ямар шухала зорилго бэелүүлхэ ээргэтэй байһан тухайнь хэлэгдэнэ. Республика дотор съездын материалнуудые тайлбарилгада автор гол анхарал хандуулна. Тиихэдээ ЛВРЗ-гэй, сэмбын фабрикын, «Электромашина», «Теплоприбор» заводуудай, Хүдэриин, Хурамхаанай совхозуудай, Улаан-Үдын аймагай «Маяк» колхозой партийна эмхинүүд бэлэдхэл ехэтэй нүхэдые съездын материалаар хөөрэлдөө хэхые табяа гэжэ статья дотор хэлэгдэнэ. «Маяк» колхозой агитколлектив Директивэнүүд дотор тодорхойлогдоһон зорилгонуудые үйлэдбэриин үдэр бүриин зорилготой холбоотойгоор ябуулна.

«Соведүүд—арадай засаг мүн» гэжэ СССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалта тухай хөөрэлдөө хэхэ материал, «Баатар ажалай хабар» гэжэ КПСС-эй XXIII съездын делегат, агитатор **В. Калёновой** статья, «Коммунистнуудай һаналаа табиха шухала хэрэг» гэжэ ниитэ-политическэ хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай мяханай комбинадай мал үүсэлдэг заводой партбюрогой секретарь нүхэр **В. А. Ли-й-лугай** хөөрөөн, «Дээдэ-Үдын Соведүүдэй анха түрүүшын түрүүлэгшэ» гэһэн нүхэр **О. Серовагай** статья Совет засагай 50 жэлэй ойдо зорюулагдана.

ШЭНЭ ТЕХНИКЭ

1966—1970 онуудта хүдөө ажахыда хэгдэдэг хүдэлмэриие комплексно аргаар оньһожоруулхын тулада системэ машинануудые хэрэглэхээр хүдэлмэри хараалагдаа. Хэдэн жэлэй туршада оронойхмнай научно-шэнжэлэлгын институдууд, заводуудай конструкторска бюро болон дээдэ һургуулинуудай туршалгын станцинууд, «Сельхозтехникын» Бүхэсоюзна нэгэдэл, республика болон областьнуудай нэгэдэлнүүд, мүн бусад ондоо организацинууд хабаадалсажа, хүдөө ажахыда ямар техникэ хэрэгтэй болохо байһаниие шэнжэлэн үзэһэн, тиигэжэ дурадхалнуудые оруулһан байна.

Шэнэ табан жэлдэ бүтээн гаргагдажа хүдөө ажахыда хэрэглэгдэхэ олон янзын техникэ оронойхмнай бүхы районуудта **тарян ажалай болон мал ажалай бүхы хүдэлмэриие хүсэдөөр оньһожоруулха арга олгоно.**

Бүтээн гаргагдаха машинануудай системэдэ 851 зүйлэй машина, 546 өлдэб түхеэрэлгэнүүд ороно. Тэдэнэй олонхиие оронойхмнай промышленность бүтээн гаргадаг юм.

Хүдөө ажахые оньһожоруулгада олон янзын трактор машина хэрэглэгдэжэ болоно. Энэнь мүнөөнэйхиһөө ямар илгаатайб? Хүсэ ехэтэй болгогдоо. Жэшээлхэдэ, ДТ-75 түхэлэй гэнжэтэ трактор 150 хүрэтэр мориной хүсэтэй болгогдохо. 1965 ондо манай Буряадай республикада 270 иимэ трактор абтаһан байна. «Беларусь» гэдэг мөөртэй трактор 80 мориной хүсэтэй болгогдохо. Тиигэхэдээ тэрэнэй үнэ сэн ехээр нэмэхэгүй юм. Манай республика 1965 ондо МТЗ-50 түхэлэй 172 трактор, МТЗ-52 түхэлэй 50 трактор абаһан байна.

Иимэ тракторнууд хүсэ ехэтэй болгогдожо, колхоз, совхозуудта олон янзын хүдэлмэридэ хабаадуулагдана. Тиихэдэ Т-4 түхэлэй 110—130 мориной хүсэтэй 70 трактор республикадамнай асарагданхай. Малай фермэ, отарануудта бага зэргын хүдэлмэри дүүргэдэг ДТ-20 тракторай двигатель 24 мориной хүсэтэй болгогдоо.

Комплексно аргаар оньһожоруулгын системэдэ хүсэ ехэтэ Т-100 трактор ороно. Энэ машина 130 мориной хүсэтэй болгогдожо, илангаяа мелиоративна, газар малтаха ажалда хэрэглэгдэхээр хараалагдаа. Энэ хэрэгээр мүн ДТ-75 Б трактор заводуудта бүтээн гаргагдажа захалаа.

Оронойхмнай зарим зонодо ургаса хуряадаг, зөөдэг СШ-75 түхэлэй самоходно шасси ашаглагдана. Энэ машина 100—110 мориной хүсэтэй. Тэрэ агрегат самоходно комбайнай орондо, таряа хуряадаг прицепной машинын орондо, мүн наг шэбхэ зөөлгэдэ, ондоошье ашаа шэрэлгэдэ хэрэглэгдэнэ.

Тракторта ашаа тээдэг машинануудай тоодо мүнөө ПБ-35 түхэлэй бульдозер хэрэглэгдэнэ. Энэ машина час соо 50 тонно ашаа тээдэг. «Беларусь» тракторта байдаг ПГ-0,5Д түхэлэй грейдернэ погрузчик, СНУ-0,5 түхэлэй сомоо хэдэг машина ашатуһа ехэтэй. Эдэ машинанууд оньһожоруулгын системэ соо оруулагдахадаа, шэнэдхэн заһагдаха, бүтээсэ ехэтэй болгогдохо байна.

Машинануудые түргөөр ябадаг болгохо, сеялкэнүүдтэ оньһон аргаар үрэһэ, минеральна үтэгжүүлгэ хэхэ гээшэ мүнөө үедэ аргагүй. Энэ талаар хэлэхэдэ, АС-2 түхэлэй автозаправщик үшөөл хангаһагүй бшуу. Тэрэнэй орондо ондоо шэнэ агрегадууд хэрэглэгдэхэ.

Газар хахалха плугууд баһал ондоо болгогдохоор хараалагдана. Мүнөө гаргагдадагтай адли бэшэ, шаблаануудынь, анзаһануудынь һэлгэгдэжэ байдаг плугууд бии болохо. Тиихэдэ саахарай свёкло болон ондоошье техническэ ургамал тариха газарые 35 сантиметр хүрэтэр гүнзэгыгөөр хахалхын тулада ПН-3-40 түхэлэй плуг шэнжэлэгдэхээр түрүүшын парти бүтээн гаргагдаа.

Уһа, уертэ гэмтээгдэһэн газарые элдүүрилхын тула тусхай машина зэмсэгүүд хэрэглэгдэхэ. 30 сантиметр хүрэтэр газарай хурьһэ зөөлэрүүлдэг КПГ-250, КПГ-2-150 түхэлэй культиваторнууд, КП-2-250, КП-3-250 түхэлэй культиватор-плоскорезүүд бии. Эдээгээр 8—16 сантиметр гүнзэгыдэ, полинууд дээгүүр таряанай узуур үлөөжэ элдүүрилдэг. Таряанай узуур дээгүүр нэгэ доро газарыень бэлдэжэ тарилга хэдэг тусхай сеялкэ-культиваторнууд хэрэглэгдэхэ байна.

ЛДС-4 түхэлэй сеялкэ-лущильниие саашадаа үргэн абасатай машинаар һэлгэгдэхэ, тэрээндэ үшөө хүсэ ехэтэй трактор хэрэглэгдэхэ. Энээнэй хажуугаар хабар эртэ һолоомоной узуур үлөөжэ хахалһан газарта шиигнойтыень бариха тусхай зэмсэгүүд бүтээн гаргагдаха байна.

Тарилгын урда тээ газар элдүүрилхэ хүдэлмэридэ тусхайтаар нарижуулагдаһан прицепной (КПГ-4) 4 метр үргэн мүр гаргадаг, мүн навесной—3 метр үргэнтэй культиваторнууд хэрэглэгдэхэ юм. Мүн тусгаар түхеэрэлгэ тодхогдоһон пропашной культиваторнууд бүтээн гаргагдаха.

Энээнтэй хамта, газарай нюруу нягталан дарадаг катогууд ондоо болохо. Арзагар шүдэтэй ККН-2,8, мүн СКГ-2 түхэлэй 2,7 метр үргэн мүртэй уһа хэгдэдэг катогууд саашадаа бүтээгдэжэ, колхоз, совхозуудта үгтэхэ байна. Тиихэдэ мүнөө орооһо таряа тарилгада арбаад зүйлэй сеялкэнүүд хэрэглэгдэнэ. Энэнь тарилгын хүдэлмэриие комплексно аргаар оньһожоруулхада заримдаа һаад ушаруулдаг. Тиимэһээ ойрын жэлнүүдтэ оронойхмнай промышленность тарилга хэхэ нэгэ гү, али хоёр түхэлэй универсальна сеялкэ бии болгохо хараатай.

Кукуруза, наран сэсэг болон бусад пропашной ургамал тарилгада тусхай сеялкэнүүд бии болгогдохоор хараалагдана. Мүнөө үедэ свёкло, овощ гэхэ мэтые тарилгада ондо ондоо сеялкэнүүд байдаг. Саашадаа тэрэнэй орондо пропашной ургамалнуудые таридаг универсальна сеялкэнүүд бүтээгдэхэ. Мүн хартаабха һуулгадаг СН-4Б машинын орондо 2,4 ба 6 рядтай, зуруud хоорондоо 60, 70, 90 сантиметр үргэн зайтайгаар таридаг секционно машина хэрэглэгдэхэ юм.

Наг шэбхэ зөөдэг бүхы тракторна прицепүүд һэлгэгдэдэг хүрзэнүүдтэй болохо, үгы һаа тусгаар түхеэрэлгэнүүдтэйгээр гаргагдаха байна. Зүгөөр ТУП-3 түхэлэй универсальна прицепүүд саашадаа бүтээгдэжэ байхаар хараалагдана.

Полинууд дээрэ шэнгэн үтэгжүүлгэ АНЖ-2, ЗЖВ-1,8 түхэлэй машинаар тараагдадаг. Тэрэнэй түрүүшынхидэнь абтажа байдаг цистернэ табигдаха юм. Аммиагай уһа, гербицид сасадаг ГАН-8 машинын орондо, бүтээсэ ехэтэй, 15 метр үргэн мүр гаргадаг ПОУ машина бүтээн гаргагдахань.

Мүнөө үедэ газар уһалалсада онсо анхарал хандуулха болоно. Энэ хүдэлмэриие эмхитэйгээр ябуулхын тулада бороо сасадаг установконууд, агрегадууд, газар уһалдаг машинанууд колхоз, совхозуудта олоор үгтэхэ. Эдэ машинануудай хүсөөр нилээд ехэ сабшалан, бэлшээри уһалагдаха аргатай.

Таряа хуряалгын машинанууд тухай хэлэхэдэ, һүүлшын жэлнүүдтэ тэрэнэй номенклатура ямаршье үндэһэгүйгөөр үргэдхэгдэһэн байгаа. Мүнөө энэ талань харагдажа, зоно бүхэнэй эрилтые хангахаар шухала техникэ гаргагдаха байна. Саашадаа 6, 10, 15 метр үргэн абасатай навесной жатканууд гаргагдаха. Мүн ЖРС-4,9 түхэлэй түргэн ябадалда хаһадаг прицепной жаткануд олошоруулагдаха.

Хуряалгын машинануудай тоодо гол түлэб СК-4 түхэлэй комбайн үлөөгдэхэ. Тэрэ нарижуулан һайжаруулагдажа, бүтээсэ ехэтэй болгогдохо юм. Тиимэ түхэлэй гэнжэтэ мөөртэй комбайнууд олошорхо. Энээнэй хажуугаар К-700 тракторта шэрэгдэдэг РСМ-10 түхэлэй мотооргүй комбайн бии болохоор хараалагдана.

Мүнөө үедэ **һолоомо суглуулга хадаа** таряа хуряалгын хүндэ хүдэлмэриин тоодо ороно. Энээниие хүнгэлхын тулада комбайнда шэрэгдэдэг тэргэнүүд хоёр янзаар, 40 гү, али 70 кубометр һолоомо багтаамжатай болгогдохо юм. Гадна һолоомо һүридэг бүтээсэ ехэтэй машинанууд бүтээгдэхээр хараалагдана. Энээнһээ хойшодоо силосэй ургамал хуряадаг комбайнууд мүн лэ бүтээсэ ехэтэй болгогдохо. Хартаабха хуряадаг К-3, КГП-2 комбайнуудай орондо «Дружба» гэдэг комбайн хэрэглэгдэхэ болоно. Энэ комбайнда олон янзын түхеэрэлгэнүүд тодхогдожо, корнеплод болон бусад ургамал хуряалгада тааруулагдаха байна.

Хүдөө ажахые комплексно аргаар оньһожоруулха, тэрээндэ хэрэглэгдэхэ машинануудай системэ бии болгохо гээшэ табан жэлэй түсэб бэелүүлгэдэ угаа ехэ удха шанартай.

М. ШАВЕЛЬ,
Буряадай «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй ахалагша инженер.

ВДНХ-дахи «Үйлэдбэриин-техническэ һуралсал» гэдэг павильон дотор «Малютка» гэжэ бишнихан трактор харуулагдана. Энээниие Ленинградай № 9 профтехучилищиин һурагшад мастер А. И. Метелкиной хүтэлбэри доро бүтээһэн байна.

Өөрөө 60 килограмм шэгнүүртэй аад, 250 килограмм ашаа шэрэхэ шадалтай юм. Энээн дээрэ 1,2 мориной хүсэтэй велосипедэй юрын мотоор табигданхай. Тиибэшье час соо 15 километр хүрэтэр ябадаг, 100 километрэй замда оройдоо 1,5 кг. түлишэ гаргадаг.

Зураг дээрэ: «Малютка» гэжэ трактор.

АПН-эй фото.

УДАРИДАГШЫН ҮҮСХЭЛ, ОЛОНИИТЫН ЭДЭБХИ

Я МАРШЬЕ ДУЛААРАСАГҮЙБ. Бури шорьоол даа, нэгэ монсо-торшье дуһал тэнгэриһээ унажа үгэхэ юм бэшэ. Халгад гэхэдэ хара залхин. Хабарай һүүлшын һара багадажа, зунай эхин харагдашаба. Ой, хүдөөшье газарай, майла гү-ншье шаг шараг унгэ зүлэе үзэгдэсэгүй. Ингэжэ байгаалиин уларилай бүри шурабтэйгөөр баһа эхи абинадань үдэ мэдэг дурагүйлэнэ. Нёдондо зунай хэтэрмэ ган гасуур үе наһандань ороодхино. Бэрхэтэйл һэн. Хэды тиимэшье һаань, тэрэниие хойшолонгүйгөөр диилэн гаталагдаа ха юм. Үшөө ямараар!.. Ниитэ олоной эдэбхи хэшээ, эрмэлзэл оролдого, зохёохы оюун бэлиг [illegible] ямаршье хатуу бэрхэшээлдэ шиидхэжэргүй хүсэн гэшэ ха.

Зүгөөр энэ хүсэнэй эшэ үндэһэнь хаанаһаа ургиһаб, хэн тэрэниие ударидан эмхидхэнэб?

Һүүлэй 7—8 хоногто Баунтын, Һүулын аймагуудтай тосхон ниитэнүүдээр аяншалжа ябаһанаа манай ба бусаһан Бальжинима Тудупович үүрээгүй бүри эртэ кабинетдээ ерэжэ оронхой. Телефонойнгоо трубые баригжа, «Хэжэнгэ, Чисана, Үдын али нэгэндэ хонходожо, намайе совхозой парткомтой холбогты даа» гэжэ, телефонист басаганда налгайгаар хандана. Тээд мүнөөл али олон хүдэлмэриин эзгээлдэшье эгээл шиидхэхы хаһа саг ха юм даа. Партийна хүдэлмэриһөө эхилээд, ажал хэрэг шиидхэхы асуудал хүрэтэрөө хэрэглэжэ юумэн энэ үедэ али олон нүүргаар гэшүүб.

— Түсэб гэшэмнай хүули юм [illegible] Түсэб гэшэмнай юумэ дүүргэгдэхэ гэшэ. Түсэбэй [illegible] тала шэг шараг хаража байл, бүрүүл юумэ хэнэ бэшэ, хартаабхатнай дан бага. Бэшэдһээ нүгөөрөө дутаа юмта. Хожомоо сэргэлэй байха даа. Эдээн тухай тэнгэр хэбрэлдэгты,—гэхэшэлэн, Үдын совхозой партком секретарь нүхэр Дамбаевтай хөөрэлдэхэдөө, оншотойгоор зорилго табяад хэлэнэ. Юрэдөө, нёдож ухаһаа амин шухала хэрэгэй гол һудаһыень барин олоһон ажалтан. Үнэхөөрөө, партийна организациин зүгһөө энэ хэрэг шиидхэлгэдэ эмхидхэхы хүтэлбэрилгын, хиналтын угаа шухала байһанинь эли.

...КПСС-эй ЦК-гай 1964 оной ноябрьда болоһон Пленумэй гүүхэтэ шиидхэбэриингүүдэй үндэһөөр аймагай партиин [illegible] политическэ [illegible] ниитэ орон—партиин райкомууд һэргэн бодхоогдожо, хүтэлбэрилгын ленинскэ гол ёһонуудые бэ[illegible] дотор баримталха таатай зохид эрхэ нүхэсэл байгуулагдаа нэмнай. Урдань хоёр ондоо хүтэлбэрилгэ байһан Хоринские аймаг партийна орган байгуулагдажа, тэрэниие толгойлогшоор Бальжинима Тудупович Аюров конференци дээрэ һунгагдаа бэлэй. Энэмнай аймагай коммунистнуудай үнүүлэн айхабтар эхэ этигэл найдабари гээшэ ааб даа.

Урда тоггонижоһон таарамжагүй хүтэлбэриин хойшолонгуудые эсэслэн усадхаха, партийна организацинуудай үүргэ ба харюусалгые, дайшалхы шадабариень дээшэлүүлхэ, партийна хүтэлбэрилгын хэмжээе тодорхой мэргэн болгохо, оншо дүршэлынь нарижуулха, шэнэжэ түхэшэлые хубилгаха гэхэһээ эхилээд, али олон асуудалнууд шиидхэжэ хүлээн абаха. Тиигэбэшье тэдэн соохоо гол шухалынь, шиидхэхэ удахагүй зүйлнүүдынь шэлэн абаха, али олон жэжэ хэрэг шиидхэхэдөө сагаа барахагүй гэһэн хараа шэглэлтэйгээр хүдэлмэриингөө һуури эхи табиһан түүхэтэй. Энээнһээ райкомойгоо аппарадай, партийна организацинуудай, бүхы эдэбхитэй хүсые хабаадуулха гэһэн зорилгые гол һудаһан болгон тодорхойлоо һэн.

Ниитэ олон ажалшадай зохёон байгуулхы эдэбхи үүсхэлые бадаруулха хүсэн хадаа мүрысөөн юм. Зүгөөр тэрэниие ашаг үрээр баян байхаар яажа эмхидхэхэб? Түрүүшын ээлжээндэ партиин райкомой шиидхэхэ асуудал энэ байһан юм. Ажалай түрүүшүүлые хүндэлэн магтахы шанжэтэйгээр, материальна талаар урмашуулхы гуримтайгаар мүрысөөнэй дүрим зохёолгоо, тэрэнэй дүн согсолгые тоггоогдоһон саг соонь бэелүүлхэ онсо анхарагдаба. Мүрысөөндэ илагшадые дүрэ зурагтайгаар аймагай газетын хуудаһанда харуулха, тэдэнэй дүй дүршэл ажалай нэмэлтэ түлбэри тоггоолго болон олон бусад ажалшадай зоригынь оштоогуулан бададруулаагүйдэ арганье гүй һэн.

ССР Союзай эрхим дээдэ шагнал хайрада хүртэһэн һаалишад Юмжиг Дамбаева, Базар-Ханда Очирова, Пелагея Цырендылыкова, Дышигма Сахьяева, хонишод Ойдоп Тагаров, Гамали Гарифуллина, Бальжима Доржиева, Самбу Сойжонов, Дыжитма Бадарханова, Аким Абрамов, партиин XXIII съездын делегат Намжилма Тогмитова болон бусад олон ажалшадай түрүү дүршэлые манайда хэрэглэгдэжэ алхалнад.

Бүхэли ажахылагаашье суурхаашад бии. Жэшээнь, нёдондо болотор хойгуурша ябадаг Хурбын совхозой [illegible] ажалай продуктнуудые абаха, гүрэндэ тушааха түсэб амжалтатайгаар дүүргээ һэн. Тэрэ туйлалтаяа түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэшье бүри эршэдхэнэ. Мяха гүрэндэ худалдаха хахад жэлэй түсэб партиин XXIII съездын болохоһоо холо урдүүр дүүргээ бэлэй. Тиихэдэ һү худалдаха хахад жэлэй даабари таба һара соо бэелүүлһэн тухайгаа мэнэ элидхээд байна.

Аймагай хүтэлбэрилхы тушаалтадай, хүдөө ажахын, промышленна предприятинуудай мэргэжэлтэдэй эрдэм мэдэрэл, дүй дүршэлые дээшэлүүлхэ талаар али зэргын ехэ юумэн бүтээгдэнэ гээшэб. Тиихэдээ һуралсалда хабаадагшадай экономическа мэдэрэл дээшэлүүлгэдэ горитой анхарал хандуулагдана. Тиигэхэ ёһотойшье. Аймагай совхозууд, зарим предприятинууд мүнөө болотор гарза ехэтэйгээр ажахыгаа эрхилдэг зангаараа бшуу. Экономическа үрэ дүн хамаг хүдэлмэриин толи юм гэжэ бултанда мэдээжэ хэрэг.

Нёдондо ган гасуурта нэрбэгдэжэ, ороохо таряа, үбһэ һолоомоор, тон

АРАДАЙ КАНДИДАДУУД

дутамагаар малай үбэлжэлгые угтабашье, өмхидхэлэй ехэ хүдэлмэриин ашаар доторойнгоо али бүхы арга боломжонуудые элсүүлжэ шадаһаараа шэнэ табан жэлэй эхиниие хорёорхин һайнаар захалаад байна. Эндэ экономическа хүдэлмэриин нүлөө горитойл хаш. 1965 оной түрүүшын кварталые энэ жэлэй нэгэдэхи кварталтай нэгэ-хоёр жэшээгээр сасуулаад үзэе. Мяха гүрэндэ тушаалга 2900 шахуу центнерээр, һү—2600 центнерээр, үндэгэ—79 мянгаар ехэ болоо. Хэдэн ехэ мүнгэнэй үбһэ һолоомо, талха тарянай зүйл бусад тээһээ худалдан абажа, тэрэнээ зөөжэ, малаа тэжээбэшье, абтаһан һүн болон малай нэмэлтэ шэгнүүрэй өөрынь үнэ сэн шадал зэргээрээ нёдондонойхиһоо хямдарһан жэшээтэй. Энэ талаар Үдын совхозой ажахын экономическа үрэ дүн бүришье һаа болохотой. Дээрэ хэлэгдэһэн үедэ центнер һүнэй өөрынь үнэ сэнгые 7 түхэриг 38 мүнгөөр, мяханайхиие—74 түхэриг 40 мүнгөөр хямдаруулаа бшуу. Энэ ушарые урагшатай һайн, бата алхам гэжэ сэгнээгүйдэ огто таарахагүйл.

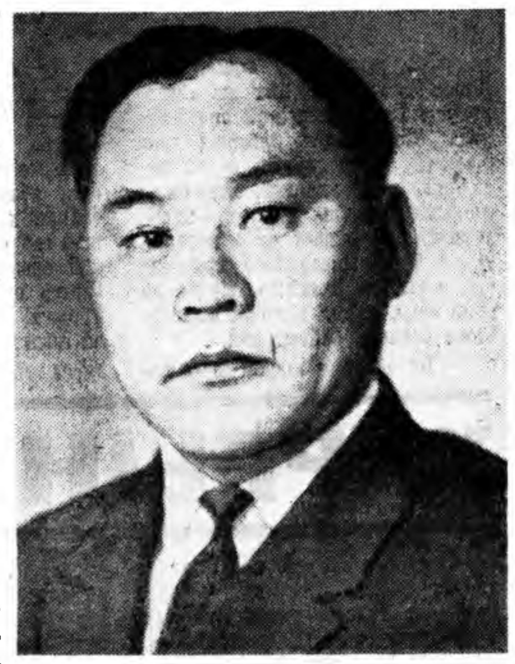
Аймагай совхозуудта, леспромхозууд болон промышленна бусад предприятинуудта, эмхи зургаануудта һүүлэй үедэ боложо байгаа һайн шэнжэтэй али олон хубилалтануудые эндэ дууһан бэшэһэнэй үлүү. Аймаг доторхи хэрэгүйлые эндэ бултынь харуулха гэһэн хүсэлэнтэй бэшэ ха юмбибди.

Нёдондо январь соо болоһон районно партийна конференциһээ хойшо тиимэшье ехэ саг үнгэрөөгүйл даа. Оройдоол жэл таба һара. Тиигэбэшье партийна хүтэлбэрилгын гол оньһонуудынь, оншо шадабариинь зүбөөр шэлэн олоод, хүн бүхэншье дааһан хэрэгтээ харюусалгатайгаар өөртөө эрилтэ ехэтэйгээр хандадаг болоод байхада богонихоншье үедэ ехэл хубилалта хэгдэхэ юм байна.

Эндэ партийна ударидагшын эдэбхи үүсхэл, тэрэнэй хүтэлбэрилхы шадабари, үүдхэһэн юумэндээ нэтэрүүгээр, сухаришагүйгөөр оролго бүришье һаа шиидхэхы һуури эзэлхэ байна. Тиихэтэй хамта хүниие һургаха гэжэ оролдодог, хэндэшье һаань өнэрхы сэдьхэлтэйгээр, партийна хүтэлбэрилэгшын шэнжэ түхэлтэйгөөр хандадаг ушар тэрэнэй хүтэлбэри доро хүдэлжэ байгшын оюун бодолые, сэдьхэл зүрхые шэнэ юумэндэ зоригжуулха, урагшань урялха ёһотой ха юм даа. Тиимэ ударидагша өөрөөшье олондо хүндэтэй, эгээл дүтын болодог гээшэ. Иимэл байһаараа Бальжинима Тудупович онсо илгаран гараад, 127 мянга шахуу дүрбэлжэн километр газар дайдада нэмжыһэн гурбан ехэ аймагуудай ажалшадай этигэл найдабарида хүртэжэ, СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат болотороо дэбжүүлэгдөөд байна.

Аймагай партийна организациие толгойлон ударидаха, үйлэдбэри болон соёл культурые партийна талаар хүтэлбэрилхэ гээшэ алишье талаһаа орёо, онсо өөрсэ шэнжэтэй тушаал. Ехэ, багашье хэрэг байг, тэрэнэй зүб мүрөөр, ашаг үрэтэйгөөр шиидхэгдээгүй һаань, хэнэй сэдьхэл һанаата үнөөтэ болохоб. Тэрэниие харюусажа байһан хүн бии юумэ бэзэ. Тиигэбөөшье энэ ушар партийна хүтэлбэриин хэмжээнэй нүлөөнһөө болоогүй юм ха гү гэжэ бодохоор байдаг шуу.

Энэ талаар Бальжинима Тудупович хадаа дүршэл шадабаритай, эдэбхи үүсхэлтэй хүтэлбэрилэгшэ, хүн зонтой ниилэсэтэй, тэдэндээ хүндэтэй боложо шадаһан нүхэр байһанаа харуулаа. Партиин райкомой хүдэлмэриин арга дүршэлые, онол мэргэжэлые нарижуулха, кадрнуудые зүбөөр шэлэн абаха, хүмүүжүүлхэ, партийна организацинуудай ниитэ олоной дунда ябуулдаг эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэриие һайжаруулха хэрэгтэ тэрэ ехэхэн анхаралаа хандуулна. Тэрэнь һайнааршье харюулна. Энэ хэлэһэнээ үйлэдбэриин байдалһаа иимэ баримтануудаар гэршэлэе.

1965 ондо мяха, һү, нооһо, үндэгэ гүрэндэ худалдаха түсэб аймаг үлүүлэн дүүргэжэ шадаһан юм. Шэнэ табан жэлэй түрүүшын кварталай амжалта бүри һайн. Һү худалдалга 120 процент, мяха—273 процент, үндэгэ—313 процент дүүргэжэ КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан туг, нэгэдэхи шатын мүнгэн шанда хүртэһэн. Промышленна предприятинууд кварталай түсэбые алишье талаарнь мүн амжалта түгэсөөр бэелүүлһэн зэргэтэй. Гадна түл абалга, мал үсхөбэрилхэ хүдэлмэри, хабарай тарилга, сабшалан болон бэлшээри һайжаруулга мүнөө урда жэлнүүдэйхидэ орходоо эмхи гуримтайгаар, ашаг үрэтэйгөөр ябуулагдажа байна.

Эдэ бүгэдэ урагшатай һайн хэрэг үйлэ үргэн ниитэ ажалшадай улаан гараар, эршэтэ хүсөөр бүтэнэ. Зүгөөр олонитын политическэ болон ажалай дэбжэлтэ болбол эмхидхэлһээ, хүтэлбэриһөө заатагүй дулдыдана. Тэдэ бүгэдэн партийна хүтэлбэрилгын арга методһээ эшэ үндэһэтэй. Теэд хүтэлбэрилгын эдэ онсо орёо аад, өөрсэ шэнжэтэй оншо дүршэлэй гол һудаһые хэн гартаа баринхайб? Партиин райкомой нэгэдэхи секретарь, гүрэн түрын дээдэ органдо түлөөлхөөр байһан манай ниитын кандидат.

Г. ЦЫРЕТОРОВ.

СССР-эй Арадай ажахын туйлалтын выставкын главна комитедтэ

ШАЛГАРАГШАДТА—ШАГНАЛ

Кабанскын хүдөө ажахын аймаг хоорондын управлениһээ

Хоёрдохи шатын диплом—

КАБАНСКЫН ХҮДӨӨ АЖАХЫН АЙМАГ ХООРОНДЫН УПРАВЛЕНИДЭ

МҮНГЭН МЕДАЛЯАР

Титов Василий Иннокентьевич, КПСС-эй Кабанскын райкомой нэгэдэхи секретарь.

БРОНЗО МЕДАЛЯАР

Шелковников Николай Ефимович, Прибайкалиин аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Скубаренко Евгений Николаевич, КПСС-эй Прибайкалиин райкомой секретарь.

Данько Александр Александрович, аймаг хоорондын үйлэдбэриин управлениин начальник.

Зайцев Алексей Николаевич, аймаг хоорондын үйлэдбэриин управлениин начальнигай орлогшо.

Аленичев Иван Афанасьевич, аймаг хоорондын үйлэдбэриин управлениин главна агроном.

Булдаков Бронислав Александрович, малые искусственна аргаар үрэжүүлгын станциин директор.

Насников Иван Прокопьевич, «Заветы Ильича» колхозой түрүүлэгшэ.

Седунова Анна Петровна, «Прибайкалец» колхозой фермые даагша.

Будрин Иван Алексеевич, «Заветы Ильича» колхозой фермые даагша.

Токмакова Надежда Максимовна, «Заветы Ильича» колхозой һаалишан.

Жилин Матвей Константинович —Шергинскэ совхозой техник-үрэжүүлэгшэ.

Димов Иван Яковлевич, Оймо-рой совхозой хартаабхашан.

Хяагтын аймагай хүдөө ажахын үйлэдбэриин управлениһээ

Хоёрдохи шатын диплом—

ХЯАГТЫН АЙМАГТА

МҮНГЭН МЕДАЛЯАР

Иванов Петр Николаевич, Хяагтын аймагай хүдөө ажахын үйлэдбэриин управлениин начальник.

Шишмарев Анатолий Николаевич, КПСС-эй райкомой секретарь.

БРОНЗО МЕДАЛЯАР

Русанов Иван Александрович, аймагай главна ветврач.

Гурбадахи шатын диплом—

РАНЖУРОВАЙ НЭРЭМЖЭТЭ КОЛХОЗДО

БРОНЗО МЕДАЛЯАР

Соковиков Александр Николаевич, Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

Максимов Василий Григорьевич, колхозой главна зоотехник.

Ранжуров Бадмажаб Бадмацыренович, колхозой мал адуулагша.

Галданов Базар Бадмацыренович, колхозой луговод.

Зурбанов Гомбожап Рантапович, Хүдэриин совхозой луговод.

Емельянов Иван Егорович, «Родина» колхозой комбайнер.

Шагдуров Базар Гарсатарович, Хүдэриин совхозой луговод.

Бэшүүрэй аймагай хүдөө ажахын үйлэдбэриин управлениһээ

Гурбадахи шатын диплом—

БЭШҮҮРЭЙ АЙМАГТА

БРОНЗО МЕДАЛЯАР

Калашников Кондрат Афанасьевич, КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь.

Ангархаев Буда Дабаевич, аймагай хүдөө ажахын үйлэдбэриин управлениин начальник.

Гурбадахи шатын диплом—

XXI ПАРТСЪЕЗДЫН НЭРЭМЖЭТЭ КОЛХОЗДО

БРОНЗО МЕДАЛЯАР

Воронцов Лев Георгиевич, XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

Павлов Евсей Макарович, колхозой свёкловод-механизатор.

Слепнев Евлампий Афанасьевич колхозой свекловод-механизатор.

АЛТАН МЕДАЛЯАР

Асеев Сергей Михайлович, Охин-Булагай совхозой хонишон.

БРОНЗО МЕДАЛЯАР

Дульянинов Андрей Демьянович, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой тракторист.

Титов Филат Афанасьевич, «Рассвет» колхозой луговод.

(Эхинь урда номертомнай. Түгэсхэлынь удаадахи номертомнай гараха)

МАНАЙ ХҮРШЭ МОНГОЛ ОРОНДО

МНР-эй ниислэл Улаан-Баатар хотодо бүтээгдэһэн В. И. Ленинэй дурасхаалай хүшөө.

С. КЛИМОВЭЙ фото.

СҮХЭ-БААТАР хото—Монгол Арадай Республикын Сэлэнгэ аймагай түб, манай республикын Хяагта хотоһоо баруун урагшаа гушаад гаран километрэй зайда, Орхон мүрэнэй эрье дээрэ оршодог юм.

Тус хото тиимэшье үни бэшэ, арбаад гаран жэлэй үмэнэ тоггобошье, нилээд түбхинэһэн, промышленнэ, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой олохон предприятинуудтай. Мүн аймагай партийна, засаг захиргаанай, арадай гэгээрэлэй, соёлой, элүүрые хамгаалгын, залуушуулай, олониитын олон эмхи

ОРХОН МҮРЭН ДЭЭР ЭХИ ХОТО

зургаанууд албан газарнуудтай. Ажалшадай олон томо, жэжэ гэр байранууд жэрылдэнэ. Аймагай соёлой ордон, ажалшадай хэдэн клуб, кинотеатр, залуушуулай, пионерэй ордон, стадион, нютаг ороноо шэнжэлхэ музей, айлшадай буудаг томо гостиница болон олониитын бусад газарнууд бии. Эдэ бүгэдэ —мүнөө үеын хүгжэнги томохон хотын шэнжэ шарай мүн.

СССР Монгол хоёр аха дүү гүрэнүүдые, Москва, Улаан-Баатар хотонуудые холбоһон түмэр зам тус хотын дундуур зурыжа гарана. Энэ замые монголшууд эб найрамдалай зам гэжэ нэрлэдэг. Тиигэжэ дэмы нэрлэгдээ бэшэ. Юуб гэхэдэ, энэ замаар лэ һуни үдэргүй һуудалай болон ашаанай поезднуудые зүдхэһэн хүсэтэ тепловозууд Монголой үргэн тала дайдые зэдэлүүлнэ. Орон дотор ябуулагдажа байгаа олон барилгануудые, хүгжэжэ байгаа арадай ажахын, арад зоной бүхы хэрэглэмжые, олон түмэн аяншадые гол түлэб энэ ехэ хани барисаанай булад зам зөөжэ хангана бшуу.

Би һаяшаг тэндэ ябахадаа Сүхэ-Баатар городой нилээд олон хүнүүдээр хөөрэлдэжэ, тус хотодохи тээрмын комбинадта, музейдэ орожо, аймагай хүгжэлтын зарим тэды зүйлнүүдые нюдөөрөө хаража, хани нүхэдһөө асуужа, танилсаха ехэ азатай байгааб. Кинотеатртань орожо «Ороной нэгэ үдэр» гэһэн фильм хаража, угаа ехэ һонирхоо бэлэйб.

Хото дотор зам зуурашье уулзаһан манай монгол аха нүхэд бидэниие хани халуунаар уггажа байхада сээжын баяр,сэдьхэлэй омогорхол түрүүлдэг байба.

Сүхэ-Баатар хотодохи тээрмын комбинадай директор Лооги-Сүрэн, главна инженер нүхэр Балдорж, хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд бидэниие хүндэтэйгөөр хүлеэн угтажа, үйлэдбэриингөө түхеэрэлтэтэй, хүдэлмэритэй танилсуулаа.

— Манай комбинат 1961 ондо совет мэргэжэлтэдэй туһаламжатайгаар бүтээгдэжэ ашаглалтада үгтэһэн юм,—гэжэ инженер Балдорж хөөрэнэ.— Мүнөө эндэ 276 хүдэлмэришэд, 40 гаран инженер, технигүүд хүдэлнэ. Сүүдхэдээ 110 тонно хүрэтэр хэмжээнэй шэниисэ татажа, тэрээнһээ олон сортын гурил, манна крупа, отруби абана. Саашаданъ хэлэхэдэ, тус комбинат 1964 ондо 35 мянган тонно, 1965 ондо 25 мянга гаран тонно шэниисэ болбосоруулһан байна. Энэ комбинат Сэлэнгэ аймагай хүн зоной хэрэглэхэ гурил талха бүрин хангана. Мүн манай үйлэдбэрилһэн крупа бусад аймагуудта эльгээгдэдэг.

Тус комбинадые түхэреэн жэл соо ажаллуулхада лаб хүрэхэ ороохо тарян Сэлэнгэ аймагай арадай хүдөө ажахын нэгэдэлнүүд болон һангай ажахынуудта ургуулагдана.

Тээрмын комбинадһаа гадна, энэ хотодо түмэр харгын локомотивуудай томохон депо, модо болбосоруулха комбинат, электростанци, зуруулай фабрика болон арад зоной ажаһуудалай хэрэглэмжые хангаха бусад олон предприятинууд ажаллана.

Сүхэ-Баатар хотын ажалшад түрэл городоо бүри гоё үзэмжэтэй, ажаһуудалай, эрдэм соёлой талаар эрхим хангамжатай болгохын түлөө шармайн оролдожо байһаниинь ябаһан лэ газарта эли тодо харагдана.

Монгол Арадай Республикын арад түмэн түрэл партиингаа XV съездые, мүн энэ жэл гүйсэхэ Монголой арадай хубисхалай 45 жэлэй ойн баярые ажал хүдэлмэриин ехэ амжалта, илалтаар угтахын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэн, айхабтар дэбжэлтэтэйгээр ажаллажа байна.

Монголой арад түмэнэй ажал хүдэлмэриин шэнэ амжалта бүхэниие манай совет хүнүүд өөһэдын илалта мэтэ үзэжэ, үнэн зүрхэнһөө баясажа байдаг. Би Сэлэнгэ аймагай хани нүхэдэй хөөрөөе дуулахадаа сэдьхэлээ хүдэлгэн омогтой согтой ябаа бэлэйб.

Манай республикын һайн һайхан хүршэнэр болохо Монгол ороной Сэлэнгэ аймагай Сүхэ-Баатар хотын арад зондо ажал хүдэлмэриин улам ехэ амжалта хүсэе.

Д. ЦЫБЕНОВ, журналист.

МОНГОЛ АРАД НАМАЙНГАА ЕХЭ ХУРАЛАЙ УГТАМЖАДА

Мүнөө Монголой Арадай Республикын ажалшад арадайнгаа Хубисхалта Намай дүрбэдэхи программын проект болон оронойнгоо арадай ажахые, соёл культурые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэбэй проектые зүбшэн хэлсэжэ, өөһэдынгөө һанамжа дурадхалнуудые оруулжа байна. Партиингаа XV съездые, мүн арадайнгаа хубисхалай 45 жэлэй ойе угтуулан, ороной арад зон ажахынгаа бүхы һалбаринуудые дээгүүр эршэ зоригтойгоор ажаллажа байха юм. МНР-эй газетэнүүд энээн тухай ехээр бэшэнэ.

«Сэдьхэл дүүрэн һайшаажа байна» гэһэн гаршагтайгаар Д. Базарай статья «Үнэн» газетэдэ толилогдобо. Тэрээн дотор иигэжэ бэшэгдэнэ: Монголой Арадай хубисхалта намай программа, Бүгэдэ Найрамдаха Монгол Арад Уласай ороной ажахые, соёл культурые 1966—1970 онуудта хүгжөөхэ IV табан жэлэй түсэб тушаа МАХН-ай XV съездын Директивэнүүдые зүбшэн хэлсэлгээр Гоби-Алтайн аймагта партийна сугланууд боложо, тэндэ үгэ хэлэгшэд партиингаа шэнэ программые, табан жэлэй түсэбые сэдьхэл ханамжатайгаар угтан һайшааһан байна гээд хэлэгдэнэ.

Аймагай түрүү мал туугша Д. Санж гэгшэ үгэ хэлэхэдээ: — Гүрэндэ тушаагдаха мал тууха бэлэдхэлээ бүрин хангааб. Жэл бүри мал туужа ябадаг 7 һарынгаа аянда һаяар гарахаар бэлэн байнаб,— гэбэ.

Аймагай барилга-хабсаралгын конторын үйлэдбэриин хэблэлэй хорооной дарга Ж. Будшир гэгшэ аймагайнгаа газетэдэ бэшэхэдээ иигэжэ хэлэһэн байна:

— Партиин шэнэ программын проект хадаа манай орондо социализм байгуулха үнэн бодото зүйл болоно. Зүбхэн һүүлэй жэлнүүдтэ барилга, барилгын материалай үйлэдбэри 20 гара мянган хүдэлмэришэдтэй томо үйлэдбэри болон хүгжэжэ, гурбадахи табан жэлдэ 1,5 миллиард түхэригэй барилга бүтээгээ гэнэ.

* *

«Үнэн» газетын нүгөө нэгэ номерто Улаан-Баатар хотын Ажалшанай районой намай хорооной нэгэдэхи дарга Ж. Нансал гэгшын статья толилогдоо. Нүхэр Нансал Монгол Арадай Хубисхалта Намай шэнэ программын проектые һайшааха зуураа, проектын ёһоор манай Ажалшанай районда 1966 ондо автомашина заһабарилгын завод, ямаанай арһа болбосоруулха завод, бетон үйлэдбэрилгын завод ашаглалгада оруулагдаха. Энэ табан жэлдэ гурбадахи электростанци, био үйлэдбэри, арһанай томо үйлэдбэри гэхэ зэргын олон фабрика, завод ургадхагдахэ юм гэжэ статья дотор хэлэгдэнэ.

* *

«Түл бүхэниие мал болгохын түлөө» гэһэн статья газетын майн 5-най номерто толилогдобо. Увс аймагай Давст, Хяргас, Зүүн—Гоби, Бүхмөрөн, Өндэрхангай, Тарялан сомон нэгэдэл гараһан түлнүүдээ 92,4—100 процент мал болгон абажа байна. Тэрэ сомоной «Ленинэй зам» нэгэдэл 24889 мал түрүүлжэ, 24927 түл абаад, ехэ амжалта туйлаа.

ХИЛЫН ГАДАНАҺАА

Францийн Компартиин гэшүүд улам нэмэнэ

ПАРИЖ, июниин 3. (ТАСС). Байгша оной январиин 1-һээ хойшо Франциин Коммунис партиин зэргэдэ 25 мянган шэнэ гэшүүд ороо гэжэ «Юманите» газетэдэ мүнөөдэр тунхаглагдаһан ФКП-гэй Политбюрогой мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Энэл үе соо 600 партийна шэнэ ячейкэ, тэдэнэй 220-ниинь предприятинуудта, эмхидхэгдээ.

МДФЖ-гэй бюрогой заседани

БЕРЛИН. (ТАСС). Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федерациин (МДФЖ) бюрогой заседани тэрэнэй түрүүлэгшэ Эжени Коттоной хүтэлбэри доро эндэ нээгдээ. Заседаниин зүблэхэ зүйлдэнь американска эзэрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүүсэн бодоһон вьетнам арадтай һаналаа нэгэдэлгэ; үхибүүдые хамгаалхын тула МФДЖ-гэй үүсхэлээр энэ жэлэй октябрь соо Стокгольмдо зарлагдаха бүхэдэлхэйн конференцидэ бэлэдхэл гэһэн асуудалнууд бии.

Доминиканска Республикадахи һунгалтын дүн

ПАРИЖ, июниин 3. (ТАСС). Президентдэ кандидадаар Реформис партиһаа дэбжүүлэгдэһэн Хоакин Балагер гэгшэ Доминиканска Республика дотор июниин 1-нэй үдэр бологшо бүгэдэниитын һунгалтын үедэ илалта туйлаа. Франс Пресс агентствын корреспондентын Санто-Домингоһаа дамжуулһанай ёһоор, засагай газарһаа тунхаглагдаһан хүсэд шахуу мэдээнэй үндэһөөр, Балагертэ 673 мянга гаран хүн дуугаа үгэһэн байна.

Доминиканска революционно партиһаа президентдэ кандидат Хуан Бош 450 мянга шахуу дуу абаа. Дуугаа үгэлгэдэ 1.200 мянган һунгагшад хабаадаба. Президентдэ кандидат, эгээн баруунай тала баридаг этэгээдүүдэй түлөөлэгшэ Рофаэль Бонельи үсөөхэн дуу абаа.

Өөрыгөө һунгагдаһанда тоолоһон Хоакин Балагер национальна нэгэдэлэй правительство эмхидхэн байгуулхые пресс-конференци дээрэ дурадхаба. Доминиканска Республикын газар дээрэһээ «американска оронуудай хоорондын хүсэ» гаргаха эрилтэ миниин программын гол пункт болоно гэжэ Балагер мэдүүлээ.

КЕНИИН ПАРЛАМЕНТДА

ЛОНДОН, июниин 3. (ТАСС). Республикын президент Джомо Кениатада үргэн ехэ эрхэ түлөөлэлтэ олгоһон хуулиие Кениин түлөөлэгшэдэй палата һайшааба.

Кениин парламентда нэмэлтэ һунгалтын хэтдэхээ байхада, доттоодын политическэ тэмсэлэй улам шангаржа байхада, иимэ шэнэ хуули абтаа. Кениин Африканска национальна союз (КАНУ) гэжэ партиһаа парламентын хэдэ хэдэн нүлөө ехэтэй гэшүүдэй гараһанһаа, Кениин арадай союз гэжэ зүрюу парти байгуулһанһаань уламжалан иимэ һунгалта үнгэргэгдэхэ ушартай болоо. Кениин вице-президент байһан Огинга Одинга шэнэ партиие толгойлно.

Сагаан байшангай зарлаһан конференци

ВАШИНГТОН, июниин 3. ТАСС-ай корр. В. Вашедченко иигэжэ дамжуулба:

Граждан эрхын асуудалаар Сагаан байшангай эмхидхэһэн хоёр хоногой конференци үсэгэлдэр дүүрэбэ. Энээндэнь негрнүүдэй гол эмхинүүдэй, профсоюз болон бусад бүлгэмүүдэйхин хабаадаа.

Конференци дээрэ үгэ хэлэгшэд иигэжэ онсолон тэмдэглээ гэбэл: негр зоной эрхэ сүлөөгүй байдал, расистнуудай зүгһөө негрнүүдые мүрдэдэг хашадаг ябадал мүнөөнэй Америкэдэ дары шиидхэгдэхэ ёһотой тон шухала асуудалнууд болоно. Правительствын зүгһөө юрэнхы найдуулгануудые хээд, негрнүүдэй байдал һайжаруулхын тула үнэндөө ямаршье хэмжээ абанагүй гэжэ негр зоной дураа гутадаг байһаниинь конференцидэ хабаадагшадай хэлэһэн үгэнүүдһээ эли тодоор харагдана.

Конференци дээрэ президент Джонсон үгэ хэлэбэ. Тэрэ юушье найдуулаагүй, харин американска негрнүүд намһаа ехэ юумэ хүлеэхэ ёһогүйт гээ. «Ехээр дэлгэрэнги үгытэй ядуу, доромжологдон газаа шалагдадаг ябадалай» хүндэ хүшэр хойшолонгууд тухай хэлэхэ зуураа, федеральна правительстваһаа ехэ юумэ хүлеэхэ ёһогүйт, энэ зорилтын шиидхэбэри олохон ушарта негрнүүдһээ өөһэдһөөтнай дулдыдаха байха гэжэ мэдүүлбэ.

ГУЭДЭХИ БАЙДАЛ ТУШАА

ПАРИЖ, июниин 3. (ТАСС). Үсэгэлдэр Гуэ худар доболон ороһон генерал Киин сэрэгүүд городой зарим хубиие эзэлээ. Бусад зарим районууд зэбсэглэмэл студентнэрэй хиналта доро байһаар. Гуэдэ нюуса зүблөөн болоод, тэрээндэ сэрэгэй дээдэ зэргэтэй ноёд, буддистнуудта-эсэргүү политическэ хэдэ хэдэн эмхинүүдэй ударидагшад хабаадаа. Американска сэрэгэй хоёр советник байлсаба. Франс Пресс агентствын корреспондентын Сайгонһоо мэдээсэһэнэй ёһоор, энэ зүблөөндэ хабаадагшад Гуэгэй студентнэрэй буу зэбсэгүүдые хуряажа абаха, городой радиостанциин хүдэлмэри һэргээхэ, городые зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хиналтада оруулха түсэб зүбшэн хэлсэһэн байна.

Зүблөөндэ хабаадагшад город дотор арестнуудые хэхэ гэжэ шиидхээ.

„ДЖЕМИНИ-9" ДЭГДЭЭГДЭЭ

НЬЮ-ЙОРК, июниин 3. (ТАСС). Борт дээрээ хоёр космонавтые — Томас Стаффорд, Юджин Сернан гэгшэдые—һуултаһан «Джемини-9» гэжэ замбуулинай онгосо мүнөөдэр США-дахи Кеннидиин хушуунһаа «Титан-2» гэдэг ракетын туһаламжаар дэгдээгдээ. Энэнэй урда тээ дэгдээгдэһэн «Атда» гэжэ тусхай түхеэрэлгэтэй зэргэшэн хашалдаха, тиигээд Юджин Сернан удаахан саг соо замбуулин худар гараха зорилготой.

НЬЮ-ЙОРК, июниин 4. (ТАСС). Үсэгэлдэр Москвагай сагаар 21 час 30 минута багта космонавтнар Стаффорд, Сернан гэгшэдэй һуужа гараһан «Джемини-9» гэдэг американска замбуулинай онгосо Атда гэжэ түхеэрэлгэтэй замбуулинай замда зэргэшэн хашалдаа.

ТҮБИНҮҮД ХООРОНДО НИИДЭХЭ РАКЕТЭ ТАБИГДАБА

НЬЮ-ЙОРК, июниин 3. (ТАСС). Түбинүүд хоорондо ниидэхэ зорилготой «Минитмен-1» гэжэ баллистическэ ракетэ 5 мянган милиин зайда, Номгон далай худар шэглүүлэгдэн үсэгэлдэр Ванденбергын авиабазаһаа табигдаа гэжэ ЮПИ агентство мэдээсээ.

Юрын хүнүүд тухай

НОГООН үерэ абтаhан тала дайда. Хабарай сагай эдэ үдэрнүүдтэ талада ягаашье хүлгөө шэнгеэр үзэгдэдэг гээшэ! Бидэнэр Улаан-Үдэ хото ошохо гэhэн уладууд харгын бэлшэр дээрэ олсороо сугларжа эхилбэбди.

— Автобус ерэбэ!—гэжэ нэгэ хүбүүн баяртайгаар мэдүүлбэ. Хүшуун-Үзүүр тосхонhоо хоёр басагад ехэ шамдалтай автобусой зогсодог газарта хүрэжэ ерэбэ.

— Субботын үдэр город гараха зон ягаа барагтай байгаа гээшэб,—гэжэ сүлөө hуурида лаб hууhаяа мэдэhэн наhажаалшаг эхэнэр автобусой үүдэ орожо ябахадаа үгэлнэ.

Автобус соо городой дэлгүүр ярахан, худалдаа наймаатай ябаhан зонуудшье бии хэбэртэй. Тэдэнэй мэшээг туламууд соо hонгино мангирhаа эхилээд, олон ондоо эдеэ хоолой зүйлнүүд городой зондо хүрэжэ ядажа ябана ха.

Хаба шадалаараа ашаалhан автобуснай хадалиг газарай болохолоор hүүлшынгээ «шүүhэ шахаhандал» уухилна. Хэн нэгэн тамхи татаба ха, урда hууhан хэтэрмэ гоёор шэмэглэhэн сарафантай шэмээшэг хүгшэн:

— Автобус соо тамхи татадаггүй юм,—гэжэ сухалдана. Харин хажуудань ябаhан тамхинша нүхэрынь:

— Хамаагүй, холын замда автобус соо тамхилхаhаа байха, гэр бүлэшье болоходо болохо юм,—гээд зонии хүхеэнэ...

Тугаар гээгдэжэ hуугша нэгэ басаганай хажуудам хүл дээрээ зогсоходонь, hанаандам ехэл аягүй болоно. hуулгахашье гэхэдээ өөрынгөө hууриhаа болохоёо зүрхэлжэ яданаб. Хэдэн модо ябаhанайнгаа hүүлдэ тэрэ басаганда хандажа:

— Та эндэ hууттылши, хүлтнай эсээ ёhотой,—гэжэ удаан бэшээр гэhэндэл, hуурияа дурадхабаб.

— Яаха hэм... hайн даа,—гэжэ абаhаар ород гэжэ hанаhан басагамни уhан буряадаар харюусаба. Хари зоной манай хэлые мэдэхэ байхада би ехэ баярладагби. Тиимэhээ бүришье талархажа, тэрээнэй хаанаhаа, хайшаа ошожо ябаhыень hурагшалаа бэлэйб. Ябаhаар ябатараа бүри урдань бэе бэеэ харалсаhан, нэгэтэ «Знамя Ленина» колхоздо ябахадаа hаалишадай үдэртэ дүрыень буулгаhан эрхим hаалишадай нэгэн байшаба.

Хөөрүү сайруу үгэ хүүрээр элбэг энэ басаганай нэрэ обогынь Тамара Фунуся болобо.

Автобус соо суг ябаhан Тамара гэжэ нэрэтэй hаалиша басаганай намтарта юрэ бусын юумэн үгы. Юрын лэ басаган. Шэг шарайгаараашье Галтай нютагай ород, буряад басагадhаа илгаржа холо ошоогүй, энгэр дүүрэн орден медальшье яларуулаагүй, хармаанаа тэбхытэр хэhэн диплом, хүсэл дүүрэн орёо нарин онсо илгарма ухаан бодолооршье бэеэ хуяглаагүй, юрын лэ hаалиша, юрын лэ үнэн сэхэ, хүдэр шамбай ажалша бэрхэ басаган байгаа hэн.

— Би абынгаа шарай шэгыень

ХАРГЫН hУДАЛААР

мэдэдэггүйб,—гэжэ мүнөө Тамара хөөрэнэ.—Эхэмни абаяа үгылэн мүнөөшье хүрэтэр шаналдаг, эсэгэмни уран нарин дархан, эрин сэхэ хүн hэн гэжэ эхэмни хэлэдэг. Хүшэр хүндэ жэлнүүдтэ эсэгэмни гэнтын аюулаар наhа бараhан юм,—гээд хэлэхэлээрээ Тамара басаган дороhоо абан hанаа алдана.

Хүйтэн халуунай үнэ сэнгые өөр дээрээ даамгайгаар үзэhэн Фунусягай гэр бүлынхидэй нэгэн —Тамара басаган hаалишан болоhон тухайгаа баhа нигэжэ хөөрэбэ:

— Суулгын дунда hургуулида hурахаб. Оройдоол табадахи класста hуража ябааб. Өөрыгөө гоёожо, холуур тойруулан хэлэhэнэймнишье хэрэггүй, үхибүүн бага ябахаhаа номдо hожоршог байhан хүм даа. Багшанарайм-нишье гэм бэшэ, өөрымнил тэрэ тухай оролдолго байгаа hааб даа. Гэртээ ерэхэдэм hаалиша эхэмни hуража, hуралсалай далай гатала гэжэ номнохо бэшэ даа. Өөрөөл дураа мэдэ гэжэ намда хэлэхэ.

Харин тиихэдэ хүн гээшэмнай өөрынгөө дурагүй юумэн тээшэ дуттаашаха бэшэ, ехэл аятайгаар hургууляа хаяжа, арбан дүрбэ наhатайhаа эхэтэеэ hаалишан болоожо ороо бэлэйб,—гэжэ нэгэ бага шаналангяар Тамара хэлэнэ.

Тэрэ гэhээр Тамара Фунусягай намтарта hаалишан болоhон юhэдэхи хабарынь үнгэржэ ябана. Мүнөө энэ басаганай хүдэлдэг ажахынь гүрэнцөө худалдаха түсэбтэ даабаринуудаа холо уридлан дүүргээ. Илангаяа энэ хэрэгтэ колхоз соогоо хэдэн жэлдэ түрүүлжэ ябадаг Галтайн фермын hаалишадай нэрэ солонь hонороор дуулдадаг. Энэ фермэ дээрэ ошотой, омогтой hаалишад олон юм. Эндэл эрхим ажалаараа суурхадаг hаалишан Борис Бадмаев болон бусад оролсоно.

Эдэ үдэрнүүдтэ Галтайн фермынхид үнеэн бүриhөө хоног бүри ехэ hү haажа байhаар. Эдэнэр hү hаалия доошонь оруулангүй, кварталайнгаал түсэб дүүргэхэ гэhэн социалис уялга абанхай. Дүүргэхэшье байха...

— Гэр бүлэ болонхой гүт?—гэжэ залуу хүнhөө яhала таагүй юумэ hурабаб.

— Юу хэлэхэб, тиимэ жаргал үшөөл үзэгдөөгүй байна. Үзэгдэхэньшье холо бэшэл юм бэзэ,—гээд баhа уринаар энеэбхилээд абаа hэн.

Энэ асуудалаар уламжалан, ябаhаар ябажа, ошото залуу омог наhанай бурьялма hайхан дуран, хүсэн дүүрэн хүсэл, ерээдүйн ехэ замууд тухай hаалиша басаган дуулаhан, мэдэhэн тухайгаа минии hанаhаар хөөрөөгөө хубилгаа бэлэй.

— Хори hая гаража ябаhан минии наhанай үеынхидэй зан абари, хүсэл зоригынь элдэб байдаг. Эрдэм hургуули олоогүй намда томо ехэ хотонуудай hургуулинуудта hураад ерэhэн нютагайхинаа хаража би атаархадагби. Харин тиихэдэ заримдаа hураhан зоной хажуугаар шэрэсэлдэhэн hургуулитай hургуулиишьегүй hэбхүүл hээгүүл хүбүүд, басагад город тээшэ харайлдаха юм. Юрэдөө ямар юумэеэ бэдэржэ нишэ дуттаашадаг зонууд юм?... Дуулахадаш манай нютагай зарим хүбүүд, басагад городоор ажал бэдэржэ ябана гэлсэхэ. Өөрымнай нютагта ажалhаа ехэ юумэн үгы. Мүнөө манай фермэдэ хурга даража тоолоходо болохоор залуу hаалишад үлөө. Наhаяа наhалhан манай фермын эрхим hаалишадые hэлгэхэ хүнүүд хэрэгтэй ха юм. Тингэбэл ажалаараа алдаршаhан Галтайн фермын нэрые саашань уг дамжуулха залуушуул алин гээшэб?!—гэжэ Тамара Фунуся досоогоо зобожо ябаhан бодолоо мэдүүлээ бэлэй.

—Ажалша нэрэеэ арюун үндэртэ абажа ябаhан hаалишан басаган Тамара ажал дээрэнь ушардаг али болохо алгасаануудые амар хаража шададаггүй юм,—гээд тэрэ колхозой Галтайн комплексно бригадые даагша Дамба Цыренович Цыдыпов hүүлдэ мандаа хөөрөө hэн. Энэньшье зүбтэйл байгаа ёhотой даа.

Залуушье hаа, хүнэй ажабайдалай олохон талые ойлгожо шададаг ажалша хүдэр энэ басагантай али болохо тухай хөөрэлдэжэ ябаhандаа хэмгүй баяртай ябаа hэм.

Хобхо харгын hудал бариhан холын замай автобусоор хори гаран зон ураг түрэл Улаан-Үдэеэ ядалгүй хүрөө бэлэйбди. Хотын нэгэ буудалда бууха дээрээ танил болоhон Тамара Фунуся намда эрьежэ:

— Танда олон табые сэргүй шашаhандам хүлисөөрэйгты,—гэжэ ёhолон хандаа бэлэй.

Ажалша бүхэриг Тамара басаганай харасаараа тэнгэри мэтэ үндэр, бодолоороо баян элдин Түгнын тала мэтэ үргэн сэдьхэлэйнь арюунние удаан hанажа, hайшаан ябадагаа танда мүнөө хөөрэжэ үгэбэ гээшэб.

Ц-Д. ШАГЖИЕВ.

Улаан-Үдэ хотын 300 жэлэй ойн баярай hайндэртэ хотын магазинууд болон выставкэдэ уран зураашадай хэhэн, бүтээhэн зүйлнүүд олоороо табигдаха юм. Тэдэнэй дунда hиилүүршэн П. С. Намсараевай түмэр дээрэ уран гоёор hиилэhэн зүйлнүүд табигдаха. Зураг дээрэ: П. С. Намсараев мастерской соогоо.

Э. ЛАПИНАЙ фото.

СПОРТ СПОРТ СПОРТ

ШАТАР

ПЕТРОСЯН ДАХИНАА ЧЕМПИОН БОЛОБО

Тигран Петросян 12 очкотой боложо, шатараар дэлхэйн чемпионой хүндэтэ нэрэ зэргэдэ дахинаа хүртэбэ. Тиигэжэ үшөө гурбан жэлэй туршада дэлхэйн чемпион гэhэн нэрэ зэргэеэ үлөөжэ шадаба. Энэнь 24 партиин наадагдажа дүүрээдүй байхада эли болоо. Борис Спасский 22-дохи наадандаа гушан табадахи ябадалаа хээд байхадаа шүүгдээб гэжэ мэдэрээ. Энээнэйнь удаа наадanайнь тоо 12:10 гэhэн тоотой боложо, Тигран Петросян шүүhэн байна бшуу.

(ТАСС).

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ

Хотын hургуулинуудай hурагшадай дунда үнгэргэгдэhэн арбадахи спартакиадада хөөэ хэзээнэйхиhээ олон спортсменүүд хабаадалсажа, hайн амжалта туйлаба. Эдэнэрэй дунда долоон хоногой туршада хүнгэн атлетикээр болоhон мүрысөөнэй дүн гаргахада, аха классай hурагшад cooho 65-дахи hургуулиин команда эрхимлээ. 42, 20-дохи hургуулиин hурагшад удаадахи hууринуудые эзэлhэн байна. Мүн дундуур наhатанай дундаhаа 65-дахи hургуулиин команда дахинаа шалгарба. 29-дэхи hургуулиинхид гурбадахи hуури эзэлээшье hаа, бүхы командын дүн гаргахада, спартакиадын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхэ болобо. Найман жэлэй hургуулинууд cooho 41-дэхи hургуулиин команда эрхимлээ. Дунда hургуулинуудай хоорондо болоhон мүрысөөндэ 65-дахи hургуулида хүрэхэ команда олдоогүй.

В. БАЛДАЕВ.

ФУТБОЛ

ЭРХИМЛЭГШЭНЬ—ТАБАДАХИ hУУРИДА

«Б» классай футболистнуудай дунда долоодохи наадан үнгэргэгдэбэ. Эндэ али командань эрхимлэбэ хаб гэхэдэ, хоёрдохи hуурида гараад ябаhан Новокузнецкын «Металлург» команда Рубцовскын «Торпедо» бүлгэмэйхидтэй наадахадаа, 0:0 тоотойгоор тэнсэhэн байгаа. Тиигэжэ дүн хамтадань 10 очкотой боложо, түрүү hуурида гараба. Хабарhаа хойшо нэгэшье командада шүүгдэнгүй эрхимлэжэ ябаhан Владивосток городой «Океан» Красноярскын «Локомотивта» 4:1 гэhэн тоотойгоор шүүгдэжэ, аяар табадахи hуурида түригдэшэбэ. Эндэ «Локомотив» бүлгэмэйхид юhэн очкотой боложо, хоёрдохи hуури эзэлбэ. Эдэнэрнай сохижо оруулhан бүмбэгынгөө тоогоор (10:5) бусадhаа hайн. Мүн Прокопьевскын «Шахтер», Павлодарай «Иртыш», Владивостогой «Океан» команданууд тус тустаа 9-9 очкотой гурба-табадахи hуури эзэлхэ болобо. Прокопьевскын «Шахтер» Бийск городой футболистнуудые 4:2 тоотойгоор шүүжэ, урагшаа дабшаhан байна. «Забайкалец» команда 7 очкотой боложо, долоодохи hуурида гараба. Манай «Сэлэнгын» футболистнууд «Цементник» бүлгэмэйхидые 2:1 тоотойгоор шүүжэ, дүн хамтадань долоон очкотой болобошье hаа, сохижо оруулhан бүмбэгынгөө тоогоор бага байжа, наймадахи hууридаа үлэбэ.

Манай хүршэнэр—Эрхүүгэй футболистнууд өөрынгөө стадион дээрэ Находкын «Рыбагтай» наадаhан аад, уулзалгаа 0:0 тоотойгоор түгэсхэжэ, дүн хамтадань долоон очкотой юhэдэхи hуурида гараба. «Амурай» футболистнууд Киселевскын «Труд» командада айлшалhан аад, талмайн эзэдтэ 1:0 тоотойгоор шүүгдэшоо.

Мүнөөдөө 4—4 очкотой болоод ябаhан Комсомольск-на-Амуре городой «Авангард», Рубцовскын «Торпедо», Бийскын «Прогресс» Находкын «Рыбак», Киселевскын «Труд» команданууд арбан хоёрhоо арбан зургаадахи hуури хүрэтэр эзэлнэ.

Мүнөөдэр «Сэлэнгэ» команда Павлодарай «Иртыш» бүлгэмэйхидтэй наадахань.

ЖАРАПИИНЬ ЭХИРЛЭБЭ

Хориин аймагай Үдын совхозой нэгэдэхи отделениин солото хонишон, партиин XXIII съездын делегат Намжилма Ламахановна Тогмитова хонин ажалда үни удаан саг соо хүдэлжэ, баян дүй дүршэлтэй болоhониинь мэдээжэ. Намжилма Ламахановна 520 эхэ хони харууhалдаг. Тэрэнэй Москва хотоhоо ерэхэтэй хамта эзэеэ хүлеэжэ байhан юумэндэл хонидынь түрэжэ эхилбэ. Мүнөө нүхэр Тогмитова 540 хурьга абаад, нэгэшье хоролтогүйгөөр түлжүүлжэ байнхай. Түл абалга үргэлжэлhөөр.

— Минии отарада 60 хонид эхирлэбэ. Тэдэнhээ 120 хурьгад абтаад, бүтэн бүрин мал болгогдожо байна,—гээд Намжилма Ламахановна хүхюу баяртайгаар хөөрэнэ.

Нүхэр Тогмитовагай хүрүүhалжа байhан хонид тарган тобир ондо орожо, томонууд хурьгадые гаргана. Тэрэ хонин бүриhөө хурьга, нэгэ хониhоо 3 килограммhаа доошо бэшэ ноoho хайшалха гэhэн уялгаяа эзэн ёhoop дүүргэхэнь лабтай.

Д. ДОРЖИЕВ.

МАНАЙ ЗҮБШЭЛ

Шүлэ шанахадаа ямар эдеэнэй хэды саг соо бусалгагдаха байhыень мэдэхэ хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, үхэрэй мяхан 2—2,5 час соо бусалгаад байхада бэлэн болохо, хартаабха—20—25 минута, капуста—40—50 минута, макароной зүйл—15—20 минута, барайгар—20—25 минута, перлово крупа 1,5—2 час соо бусалгагдажа эдеэн болодог гээшэ. Тиимэhээ эдихэ юумэ шанахадаа булта нэгэ доро болохыень хараада абажа шанаха.

Шүлэ шанахадаа хартаабхаhаа гадна, дабhалhан капуста, үгэрсэ, помидор хэдэг байнабди. Түрүүшээр хартаабхынь хээд, удаань нэгэ хэды болоhон хойно дабhалhан зүйлнүүдээ хэхэт. Юуб гэхэдэ, хартаабха гашуун юумэн соо хэгдэхэдээ мууса болодог байха юм.

Шүлэ шанга гал дээрэ ехээр бусалгажа болохогүй. Ехээр бусалгаhан шүлэн булангиртанги, дээгүүрхи өөхэ тоhониинь борлошодог. Тингэхэгүйн тула шүлээ намдуу гал дээрэ аалихан бусалгагты.

Шог рассказ

ҮЛЭН МОГОЙ БА ҮНШЭН БАСАГАН

Урда сагта, Арын хээр нютагта арбан гурба наhатай үншэн ганса басагахан хобдог баянайда хони малыень адуулжа ябатараа, зосоонь үбдэдэг болохоhоо гадна, гэдэhэ гүзээнь үлэ мэдэг ехэ боло болоhоор бүри тэзышоо hэн ха. Тиихэдэнь «энэ бузар зайгуул үлэгшэн түрэхэ гаргаха болобо ха. Түбэг татахаhаань урид түргэн сүлөө болгоёбди» гээд хобдог баяндаа hамганиинь хушуу холбон шэбэнэжэ, харанхы hүни хадын хаягай буусада абаашуулаад, хооhон гэр соо хаажархиhан юм гэхэ.

Хонишон басаганай тэндэ хаалтатай хоёр хоноhон хойно адуушан үбгэн тэрээгүүр агнажа ябатараа олобо.

Адуушан үбгэн хүгшэнтэеэ айхабтараар баясан, хэнэй басаган хэн байhыень, яажа үбшэлhыень, юундэ тэндэ хаагдаhыень үрдилдэн байжа асууhан ха. Басаган эхэ эсэгэhээ гээгдэжэ үншэрhэнөө, хобдог баянайда хони малыень адуулжа байтараа үбшэлhэнөө, тиихэдэнь «түрэхэ гаргаха болобош» гээд баянай hамган харааhдаг, сохидог болоhыень, hүүлэй hүүлдэ харанхы hүни хаанашьеб холо абаашажа, хооhон гэр соо хаажархиhыень хуу баранииe хөөрэжэ үгэбэ ха. Басаганай хөөрөөе шагнаад байхадаа адуушан үбгэн абяагүй болголгото болон hуутараа: «хони адуулжа ябахадашни могой ябагша hэн гү» гэжэ басаганhaa асууба.

— Могойнууд яhала олоороо ябагша hэн.

— Хээрэ унтагша hэн гүш?

— Нэгэтэ унтажа хонидhоо гээгдэшоод, баянай hамганда сохюулаа hэм. Тэрэл үдэрhөө хойшо досоомни үбдэдэг болошоо юм.

—Тэрэ унтахадаа уhа ужа зүүдэлээгүй hэн гүш?

— Хүйтэн уhа ужа зүүдэлээ hэм, — гэбэ ха.

— Зүб даа. Иихэдээ үбшэнэйшни нюусань элирбэ. Хээрэ унтаха hамбаандашни ама рууш могой орошоhон байгаа гээшэ. Тиимэ ушар болодог юм. Унтаhан хүнэй ама руунь могойн ороходо тэрэ хүн hэридэггүй, харин уhа ууна6 гэжэ зүүдэлдэг юм. Могойтой газарта ябахадаа мориноойнгоо хүлhэтэй тохом дороо дэбдеэд унтахада могой дүтэ ерэдэггүй, хүлhэнэйнь үнэрhөө айдаг юм.

—Зай, мухамни, hанаагаа бү зобоорой, тэрэ могойе тэндэhээнь гаргахань барагтай юм. Мэнэ гэhээр...—гээд, үндэр табсан дээрэ үбшэн басагаяа хэбтүүлээд, үүдэ үрхэеэ хаажа, галаа ехээр түлеэд, баян эзэндээ хэhээгдэхэhээшье айнгүй, hүрэг адуун coohooнь hүтэй гүүнэй унага өөрөө мэдэжэ үүсэлээд, гадар мяхыень гал дээрээ шаража, гашуун хуншуу табихадань, хёрбоhондо хахаhан басагаханай охижо бөөлжэжэ байтарнь, хотынь оёортоо эшээлээд, хүбүүдээ тэжээжэ байhан хүхэ эреэн могой шараhан мяханай үнэрөөр шамдан газаашаа гаран гээд, шатаhан гал дээрэ унашалай. Юhэн бишыхан хүбүүдынь юрьелдэн хойноhоонь гаража, эхынгээ мүрөөр мүнхэрөө hэн ха.

Тиигэжэ үлэн могойдо хорлогдоод, үйлэ муута баянда нэрбэгдээд, үхэлөө хүлеэжэ хэбтэhэн үншэн басаганай ами наhыень адуушан үбгэн абарhан юм гэлэй.

С. ДЫРХЕЕВ,
Б-М. ДЫШИНОВ.

ОНТОХОН

ХИИ ХУБУУН

Хитагархан бэетэй хии хүбүүн хилгааhан моритой, хилгааhан дугаагтай байгаа. Хии хүбүүн хилгааhан морёо хүллөөд Мангадхайнда ошобо. Зуураа ябажа ябаад үндэгэ олобо. «Юухэншье зөөри»—гээд абаба. Үшөө саашаа ябажа ябаhaap зүү олоно. «Юухэншье зөөри»—гээд абаба. Бүри саашадаа ябахадаа шүбгэ, үнеэнэй нойтон хаг, долоон пүүд балта мэтые олоходоо: «Юухэншье зөөри» гээд абаад лэ ябаhaap Мангадхайнда хүрэбэ.

Мангадхайн гэртэ хэншье үгы. Хии хүбүүн зүнгөө мэдэжэ, зөөхэйгөө шанажа, элдэн салданда оробо. Шуудай соохи зүүгэе Мангадхайн аарсан соо хаяба, шүбгэеэ оронойнь дэбисхэр соо хадхаад орхибо, үндэгөө үнэhэн соо булаба, нойтон хагаа богоhо доронь дэлгэбэ, долоон пүүд балтаяа үүдэнэйнь тотого дээрэ табяад, баруун хойто булангдань хоргодошобо.

Мангадхай гэртээ орожо ерээд: «Яагаа амтатай, хүнэй үнэр гаранаб. Эдихэ хоолни өөрөө ерэбэ. hүү, hүү амамни хатаа»—гээд аарсаяа ууxадаа зүүндэнь хахаба. Зүүгээ ядаа ядаа абажа, орон дээрээ амархаа хэбтэхэдээ ара уруугаа шүбгэдэ багса хадхагдашаба. Шүбгөө абаад, тамхи татахамни гээд соол (пеэшэн) соохи үнэhэ обоорготходонь үндэгэн тэhэрээд, нюдэ руунь орошобо. Газаашаа гарахам гэжэ ябаhaap нойтоной хаг дээрэ халта гэшхээд, гэрээ доhолтор унашаба. Унахадань дээрэhээнь долоон пүүд балтань толгойень биса даран унаба.

Хии хүбүүн Мангадхайе наадалжа, энеэ энеэhээр зүрхөө дэлбэ энеэшоо.

Д. МАДАСОНОЙ. суглуулбариhaa.

ТЕАТР

АЯНШАЛГАДА МОРДОБО

Гүрэнэй Ленинэй ордентэ Буряадай оперо, баледэй театрай коллектив 1965—1966 онуудайнгаа театрай сезониие «Вечный идол» гэжэ баледэй түрүүшын наадалгаар дүүргэбэ.

Театрай артистнар зунайнгаа аяншалгада мордоо. Энэ аяншалгань тон hонирхолтойшье, харюусалгатайшье. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр өөhэдынгөө аяншалгые дэлхэй дээрэхи өгэөн томо ГЭС-үүдэй нэгэн—Братскын ажалшадта наада харуулгаар эхилхэ байна. Братскынхид манай артистнарай наада анха түрүүшынхеэ харахань. Удаань Ангарск город ерэхэ. Энэ городойхид Буряадай ордентэ театрай артистнартай уулзаха хүсэл эрмэлзэлгэтэй байдаг. Тэндэhээ Эрхүү ерэхэ юм. Манай театр тэндэ олон дахин ошоhон байха. Тэндэхи зон Буряадай артистнарай табиhан наада анхарагтайгаар харадаг, hонирходогшье, хүндэтэйгөөр угтадагшье. Алтайн хизаарай түб хото Барнаул хүрэжэ, аяншалгаяа дүүргэхэ байна.

Манай артистнар аяншалгада ябахадаа А. Бородинай, А. Драгомыжскиин, Д. Пуччиниин, Д. Вердиин, П. Чайковскиин, Ж. Бизегэй, Д. Россиниин классическа зохёолнуудые, мүн совет композиторнуудай оперо, баледүүдые харуулха юм.

Буряадай оперно театрай коллектив стационар дээрэ наада харуулхаhаа гадна, промышленна предприятинуудай, колхоз, совхозуудай Соёлой байшан, клубуудай сцена дээрэ наадаха.

Н. МАТОРИН.

БЭРХЭЛ БЭЛЭЙТ ШАБИНАРНАЙ

Энэ үдэшэ городой нэгэдэхи интернат hургуулиин зал руу хүн орожол, орожол байна.

— Сайн байноо, Валентина Иннокентьевна!

— Сайн, сайн, Елена Глебовна,—гэhэн амаршалга-мэндэнүүд сүлөө забhаргүй дуулдана.

Валентина Иннокентьевна Иванова Елена Глебовна Протасова хоёр, энэ hургуулиин багшанар, орожо ерэhэн айлшадаараа тэндэ байгшадые танилсуулна.

— Энэ инженер Василий Биданов, манай hургуулиие 1948 ондо дүүргэhэн, мүнөө Улаан-Үдын хирпиисын заводой директорэй орлогшо. Тэрэ байгша нарин үндэр хүбүүмнай Владимир Нимаев гээшэ. Заводой инженер. Энэ нүхэрнай биологиин эрдэмэй кандидат—Эза Сократова гэлдэжэ байгаад танилсуулганууд тэрээ руу баhа залирнагүй.

— hаяхана таанадые hургажа, анатоми, биологи заажа ябагша hэн бэлэйлби. Иимэ мандагарнууд болошоолта,—гээд Елена Глебовна омогорхон дуугарна.

— Та тэрэл зандаалта. Багша хүн гээшэмнай hурагшынгаа сэдьхэлдэ оройдоошье үтэлдэг, хубилдаггүй юм гээшэ ааб даа,—гээд ан үсхэбэрилгын ажалда хүдэлмэрилдэг инженер Ананий Шопхоев хэлээдхибэ.

— Таанадаа суглуулжа хараха, хөөрэлдэхөө hанаа hэмди. Теэд манай энэ hургуулиин эмхидхэгдэhээр аяар хорин жэл хүсэжэ ерэбэ бшуу. Хорин жэлэйнгээ ой тэмдэглэхэеэ hургуули дүүргэгшэдээ энэ үдэшын уулзалгада уриhан зомди,—гээд Валентина Иннокентьевна зал соо сугларhан зуу гаран залуушуулай шэг шарайе шэнжэлэн хараhандал шэнги.

Энэ хугасаа соо тус hургуулиие хэдэн зуун hурагшад дүүргэhэн, мүнөө тэдэнэр республикынгаа олохон ажахыда хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэй дунда залуу поэдүүд, дуушад бии. Нэрлэбэл: Николай Дамдинов, Цэрэн Галанов, Даша Дамбаев, Солбон Ангабаев гэгшэд.

hүүлэй үедэ дуушан Гуржап Эрдынеев яhала суурхажа ябана. Тэрэ баhал энэ hургуули дүүргэнхэй.

Сергей Булдаев партиин Кабанскын райкомой секретаряар, Петр Гылыков Закаменай аймагай үйлэдбэриин управлениин начальнигаар, Александр Буинов, Владимир Нимаев гэгшэд инженернүүд, Вера Балданова—республикын элүүрые хамгаалгын министерствэдэ хүдэлмэрилнэ. Тоолохо болоо hаа, республикын колхоз, совхозуудые дурдаха бүри олон хүн олдохо. Тиихэдэ врачнар, багшанарые дурдаа hаа захагүй.

Иигэжэ байгаад хүдэлжэ ябаhан залуу мэргэжэлтэд сугларжа, hаяхан түрэл hургуулиингаа хорин жэлэй ойе ехэ hониноор үнгэргэбэ.

С. АНГАБАЕВ.

ИЮНЬ—ЗУНАЙ ЭХИН hАРА

ИЮНЬ «Юниус» гэhэн латин үгэhөө гараhан байха. Эртэ урдын ород июниие изюк гэжэ нэрлэhэн гэхэ гү, таршаагай шииганалдаха үеые хэлэнэ.

Астрономууд үдэрэй эгээн ута, hүниин эгээн богони болоhон үеые—июниин 21—22-ой үдэрнүүдые зунай эхин гэжэ тоолодог байха юм. Гэбэшье зунай эхин уларилай дулааралгаhаа дулдыдана.

СССР-эй бүхы дайда дээрэ хойто зүгhөө бэшээр, зунай эхние сиренеин, нохойн хоншоорой сэсэглэхэ үеhөө, сүүдхын дулаанай дунда зэргын хэмжээнэй 15 градус хүрэhэн сагhаа эхилжэ тоолоно.

Июньдэ газар дулаа абажа эхилдэг. Гэбэшье жэлэй эгээн дулаан hара июль юм. Юрэнхыдөө июльдэ газар, уhан, агаарта дулаан амисхал ородог. Зундаа наран зүүн тээhээ гараад, баруун хойно ородог ааб даа. Тиихэдэ хойто зүгтэ наран ойро зуурахан ороод, дахин гарадаг. Тэндэ hүни харанхы болодоггүй шахуу.

Энэ үедэ манай эндэ, Байгалай үмэнэдэхи талада дүрбэн зуу гара янзын ургамал сэсэглэдэг байна. hарын тэнгээр, hүүлээршье олохон сэсэг hалбардаг.

Зунай эхеэр алирhан, нэрhэн, мойhон, зэдэгэнэ, үхэр нюдэн сэсэглэхэ. Энэ үедэ эрбээхэй, аляаhа батагана, сохо хорхой ами орожо элбэг болохо.

Июньдэ шубуу шонхор олон боложо, hайхан дуугаа жэмбүүрдэхэ. Теэд hарын hүүлээр тэдэнэй дуун хомор болодог. Юуб гэхэдэ, тэдэ жэгүүртэд дальбараа дэгдээхэйтээ тэжээжэ тухагүйдэдэг. Энэ hарада эмдэ ородог ургамал суглуулта эхилхэ.

Республикын колхоз, совхозуудта тариhан ургамалнуудаа харууhалха, ургасын хоротонтой тэмсэхэ хүдэлмэри эхилдэг байха юм.

Июниин 20 болотор ургуулагдаhан помидорой эшэ газарта hуулгаха. Тэрэ багта эртын ороohото ургамалай эшэ гол хадхаха.

hарын дунда зэргын дулаан май hарын уларилда орходоо 6—9 градусаар дээшэлдэг, шииг нойто оролго улам ехэ болодог. Тиихэдээ hарын дунда зэргын дулаан 14—17 градус (нормо соогоо) байха. hулагүй хура бороотой байхаар хүлеэгдэнэ. Тиихэдэ май hарынхида орходоо аяар 30—40 миллиметр ехэ бороо орохо. Бүхы hара соо нэгэ сэлмэжэ, нэгэ бүрхэжэ байха.

Июниин 8—10, 17—18 багаар баруун хойноhоо бууhан hалхин шангаханаар үлеэхэ, ойро зуура бороо орохо, сахилгаалха байна. Бусад үдэрнүүдтэнь балай бороо орохогүй, hалхиншье намдаха. Республикымнай урда районуудта июниин 1—2, 5—6, 18—21 багаар хүйтэрхэ.

Хойто районуудта hарын түрүүшын арбан хоногто hүниндөө 2 градус хүрэтэр хүйтэн, үдэртөө 11—16 градус дулаан байхаар багсаагдана. Хоёрдохи арбан хоногтонь hүниндөө 3—8 градус, гурбадахи арбан хоногтонь 8—13 градус дулаан байхаар хүлеэгдэнэ. Үдэртөө 18—23 градус дулаан байха хаш. Урда районуудта нэгэдэхи арбан хоногто hүниндөө 2—7, үдэртөө 22—27 градус дулаан болохо.

Июниин хоёрдохи арбан хоногто дулаанай хэмжээн 15 градусhaa дээшэ гаража, ёhотойл зунай шэнжэ орохо байна.

Н. ОРЕХОВА.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаhанда: СССР-эй Верховно Советэй депутадта кандидат М. А. Ясновтой Улаан-Үдын ажалшадай уулзаhан тухай; «Зунай амаралтын үе» гэhэн түрүү бэшэг; ТАСС-ай шухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаhанда: СССР-эй Верховно Советэй депутадта кандидат Б. Т. Аюров тухай В. Орловой очерк.

Гурбадахи хуудаhанда: партиингаа XV съездэ монгол арадай бэлэдхэжэ байhан тухай материалнууд; хилын саанахи понин.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: уран зохёол уншагты.

САГАЙ УЛАРИЛ

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэhэнэй ёhoop, республика доторнай сагай уларил иимэ байхаар хүлеэгдэнэ:

бороо орохогүй. Республикын хойто талаар 13—18, урда талаар 20—25 градус дулаан, Улаан-Үдэдэ hүниндөө 2—4, үдэртөө 22—24 градус дулаан байха.

Июниин 6—7-ной үдэрнүүдтэ үүлэрхүү байжа, зарим газарнуудаар бага зэргэ бороо орохо.

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ.

Н01720. Зак № 488.